

50. ARCHY

ročníku 1939. sbírka V.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

KAREL PFLEGER

KRÁLOVSTVÍ KRISTOVO

Svátkem Království Kristova nazývá se nejnovější svátek v řadě církevních svátků Kristových. Je novým nejen časově ale i obsahově? Je tu jen nová variace eucharistického thema-tu, anebo jest to nové téma pro sebe? Obohacuje zjev Kristův v církevním vědomí o nové rysy, ukazuje nový obzor v myšlence Kristově, rozšiřuje všeobecné pojetí o něm o nové přesvědčení, o nový vášnivý popud k podstatně křesťanské akci? Papežská proklamace o Kristu králi odpovídá, jak se zdá, na tyto otázky kladně. Prakticky vzato jest asi takovýmto hluboce starostlivým, ale odvážnou a doufající věrou inspirovaným zapřísaháním: »Pomozte! Svět jest v nebezpečí. Jediného ze všech králů a vůdců, jehož nemůže sesadit, aby tím spolu nespáchal sebevraždu, sesazuje, vyhání, zapomíná. Umlčuje ho v parlamentech a ve školách a pokouší se lstivým zločinným mluvením i psaním vytlačití jej z celého lidského života. Pospěšte světu k pomoci! Vraťte mu zase pravého vůdce, Bohočlověka. Ať jste kdokoli a kdekoli, pomáhejte, jak kdo můžete a každý svým způsobem, zjednati mu zase naprosté panování nad

lidstvem. Kdo jiné zachraňuje, zachrání sám sebe!«

Takový je smysl řeči papežovy, a taková je, vlastně má býti řeč katolíka, který si je vědom své odpovědnosti. Časovým katolíkem je dnes jen ten, kdo problém náboženského království chápe — ne snad jen v jeho vnitřní nadpřirozené pravdě, neboť ta jest nám ve víře již zaručena — nýbrž také v jeho světové nutnosti, v jeho aktuálním významu, zachránit svět.

Ale kolik jest těch katolíků, kteří slovu o království Kristově takto rozumějí? Musíme se u sebe přiznati, že za tím větríme trochu rhetoriky. Snad i někteří naši karatelé mají pro tuto doslovně novou pravdu víc slov než myšlenek. Novou pravdu? Ano. Neboť věčná, o sobě bezčasová pravda jest vždy nová pro dobu, která ji objevila. A dnes zase znovu objevujeme království Kristovo. Či lépe řečeno, objevujeme v něm novou stránku, nový charakter, novou, všeobecným křesťanským vědomím dosud netušenou, jistě však nedocenenou a nevyužitou hloubku. Zní to podivně, ale je to tak: po celý nový věk jsme pro tu pravdu, že Kristus jest pánem a králem individuální spásy duše jednotlivcovy, příliš zanedbávali druhou pravdu, že jest pánem a králem kolektivní spásy světa. Dnes, zdá se, přišel čas, kdy obecné vědomí pozoruje křesťanství ne již jen se vždy platného

stanoviska osobní záchrany duše, nýbrž i s hlediska jeho světové nutnosti. Království Kristovo, až dosud raděj na okruh církevního života a osobního vedení života omezované, v sociální a politické morálce jen z části prakticky uznávané, stále zřetelněji se nyní objevuje pod zorným úhlem všeobecné, dějinné, dějiny a kulturu vytvářející moci a životního zákona, který celé lidstvo ovládá.

*

Znalci dějin snad budou proti tomu něco namítati. Zvláště když čtli velkolepě založenou dějinou a státní filosofii středověku od Aloise Dempfa (*Sacrum imperium*, Mnichov 1929.), budou přesvědčivě ukazovati, že království Kristovo není nikterak ideí novou, ba že jest to idea středověká. Království Kristovo jest základní nosnou ideí středověku. To byla první a dosud jediná křesťanská epocha, ve které myšlenka říše Boží ovlivňovala veřejnost, byla obsahem dobového vědomí a byla historicko-politicky uskutečněna ve »Svaté Říši«. Národní vědomí germánských národů a vsekřesťanské vědomí Boží říše splynuly dohromady v srdečnou jednotu. Mravní pojmy: služba, odpovědnost, lenní věrnost byly vřazeny v systému víry a měly charakter náboženské závaznosti. Císař a papež jako zástupci světské a duchovní moci byli oba

podřízeni Králi Kristu, kterýž jedině jest knězem a králem zároveň.

Je pravda, idea království Kristova v »obci Boží« (sancta civitas), která sv. Augustinovi tanula na mysli jako ideál, byla tenkrát na krátký čas blízko uskutečnění. Na krátký čas! Jednoho dne svatá, přes všechny barbarské mnohdy zlořády tak podivuhodná středověká jednota západního křesťanstva se rozsypala. V mohutném kvašení nastává nová doba, ona epocha, která pro nás jest zkrátka novověkem, v jejíchž posledních dnech žijeme. Slibně začala nádherným průbojem ducha, který zatím pokračující reflexí vyspěl k samostatnosti, vyspělé křesťanské osobnosti. Velikým se mohl státi tento věk, kdyby byl zůstal křesťanským. Ale tu začíná hluboká tragika nového věku. Nový věk stále silněji na stále nově se otvírajících úsecích života odstupoval od Krista a přikláněl se k Antikristovi. A blížil se tak rozrušení života, chaosu a záhubě. Nikdo snad tak důkladně nehledal tyto souvislosti a nevyslovil je tak bezohledně jako ruský náboženský filosof *Berdajev*. Všecky jeho knihy se točí kolem tohoto tragického ztroskotání novověkých dějin.

Chcete věděti, co jest souhrnem jeho nikterak lehce vydobytého přesvědčení? »Svět nových dějin se svým racionalistickým vzděláním, svým individualismem a humanismem, svým liberali-

smem a demokratismem, se svými nádhernými národními monarchiemi a svou imperialistickou politikou, se svým obludným industriálně-kapitalistickým hospodářským systémem, se svou mocnou technikou a se všemi těmi zevnějšími výboji a úspěchy, se svou neukázněnou a nemírnou chtivostí života, se svou bezduchovostí a bezbožností, se svým zuřivým třídním bojem a se svým socialismem, který je korunou tohoto období nových dějin — toť *starý bořící se svět, k němuž nesmí býti návratu.*« (»Nový středověk«.) Jest sotva popíratelno, že dnes žijeme v době přechodu k něčemu novému. A tu přichází papež a staví tento nástup nové doby pod prapor — středověké idee, staré, šedivé, vysílené idee? Ale i když přiznáme, že nemožno se vrátit k hlavním ideím doby předválečné — neboť ony vedly k rozpadu naší kultury — má proto býti nemožný návrat k středověké ideji království Kristova, které se konec středověku sám vzdal, návrat k ukřižovanému Bohu, kterého moderní věda setřela na prach? Ovšem, do středověku razpět nemůžeme, nežijeme okolo roku tisícího, nýbrž již blízko dvou-tisícího. Středověk jest nám nesmírně drahým hřbitovem, ale přece jen hřbitovem. Jest na tomto hřbitově — a na tom jedině záleží — pochována i idea Království Kristova? Ta totiž není jen relativní ideou doby, nýbrž absolutní

a proto zůstávající ideou světovou. Právě tak absolutní a nevyhladitelná jako křesťanství samo. A idea ta neztroskotala, nýbrž na ní ztroskotal středověk. To je rozdíl. Středověk ji uskutečnil jen přibližně a nedokonale. A svět nebyl idee syt, nýbrž jejího uskutečňování. Středověk — abych mluvil s Chestertonem — náleží k oněm velikým událostem, které »zničeny byly při svých původních záměrech a na nás se dochovaly jako gigantická torsa«. Jinými slovy: království Kristovo, samozřejmý, logický a nábožensky vtomný konečný cíl křesťanství, stojí před námi jako úloha, kterou dějinně máme teprv uskutečnit.

Kdy? Nyní. Dneškem počínaje. Toť smysl papežské proklamace o Království Kristově.

*

Nejsou tyto naděje, posuzujíc s hlediska nynější bezbožné ubohosti, přímo bláhově odvážné? Možná. Ale církev ani v černých dobách heresí a rozkolu nezoufala a nemůže a nesmí ani dnes než doufat. Mystická nevěsta čeká na ženicha a má zatím připravený olej v lampách. Ostatně neschází nikterak závažných důvodů k doufání. Neklame-li nás zrak, padnou modly moderně evropských kulturních vrstev se svých stolic v době nejbližší. Zvolna začíná na svět padat jakýsi soumrak bohů. A nemůže-li mne

dosud posilovat odvaha a naděje věřících (neboť z velké části jich nemají), tedy mne přece posiluje zoufalost nevěřících. Skvostná to a požehnaná ironie dnešního duchovního dění, že nevěra živí víru. Ale je tomu tak. Sleduje-li kdo trochu vše, co praví těch několik vedoucích hlav nevěreckého evropského světa, zmítaných a ustrašených strašnou vážností dnešních lidských a životních otázek, tu vidí jako na dlani, jak velmi aktuální idea Království Kristova — nepravím jest, ale býti by mchla, kdyby jen se napřed stala životnou v dostatečném počtu hodnotných křesťanů.

Jak zní vlastně toto svědectví pro Království Kristovo z úst nevěřících? Ovšem dosti nedokonale. Není to »Hosanna synu Davidovu«. Jest to výkřik o pomoc, tragicky zdrcené a zdrcující přiznání úplné bezmoci lidské. Začal-li by kdo shledávat, daly by se nahromadit celé hromady těchto nedobrovolných svědectví současného myšlení, Kristu odcízeného a přece ve své touze již Kristu blízkého ducha doby. Mluvíme zde aspoň o těch, které jen náhodou za jediný rok nám přišly do rukou. Tak velice se vyplnilo, že »kameny« budou mluvit, že i trosky dnešního rozpadlého řádu životního po Kristu volají.

Kniha *Colina Rosse* »Die Welt auf der Wage« (Brockhaus, Lipsko 1929) ne nadarmo způsobí-

lo rozruch. Není to kniha muže, který se stal melancholickým v problémech své studovny, nýbrž světového cestovatele, jež ovíval vítr všech dílů světa. Tento všem realitám a jen realitám přístupný člověk konstatuje krizi lidstva takové síly a takového rozsahu, jak ji nezažila ještě žádná dcba. Takový pokles duševních sil evropského člověka, že jemu a jeho kultuře během jednoho neb několika století hrozí ortel smrti od asijského východu, jakmile on jen svou teprv se probouzející nespotřebovanou sílu duševní technicky vyzbrojí a hospodářsko-politicky uplatní. Co proti tomu činit, co vymyslet? Colin Roß ví, že každé velké hnutí životní vychází ze srdce, t. j. z nejvnitřnějšího přesvědčení, z centra víry, která jedině plodí sílu. A on dle toho zmírající Evropě předpisuje — jakou víru? Víru ve vše přemáhající sílu stroje, v magickou sílu techniky. Ale musí prý to býti skutečná *víra*. Ne pouze mítí technickou vyspělost, to činí majitele jen pokleslým a tupým. Nezáleží na technickém vědění, neboť všeliké vědění jen ochromuje tvůrčí síly lidí; je třeba nového *mythu, mythu čísla a stroje* — Je to jako by těžce nemocný v horečce marně hledal jména toho, který mu může pomoci. Myslitelé, třebas nevěřící, ale opravdoví myslitelé, jako na př. *Hans Rosenfeld* (Glaube und Weltauschauung, Berlín 1928) chápou tajnou

touhu doby již hlouběji a životu v nekonečné a chaotické národnosti se rozplývajícímu házejí jako záchranu *víru v duchovní smysl světa a v člověka* jako jednatele »ducha světa«. To jest racionální optimismus, který však nemůže uspokojit *Leopolda Zieglera*. Tedy co on, hlásá snad návrat k osobnímu Bohu? Ten leží mimo jeho myšlenkovou oblast, vždyť napsal »Proměnu bohů« (Gestaltwandel der Götter). Co tedy? Hlásá návrh ke Kristu, ale ne jakožto vtělenému Synu Božímu v církevním smyslu, nýbrž ke Kristu jakožto »poslednímu bohu« Evropy, jedinému, který pranáboženskou sílu člověka ještě jednou může nechat zvítězit nad moderním duchem, který život odbožšťuje a tím i rozkládá. Pro tohoto myslitele záleží tedy spása lidstva ve *znovuzbožštění Evropy* — a »znovuzbožštění Evropy bude znovupokřesťaněním, anebo to vůbec nebude«. (Der europäische Geist, Reichl, Darmstadt 1929.)

*

Co tedy s ideou Krista Krále v naší době? Náboženští spisovatelé, kteří se tím zabývají, většinou jsou trapně dotčeni propastí mezi ideálem, v papežské proklamací vytýčeným, a mezi brutální skutečností. Historicko-politicky vzata, jak se zdá, nemá dnešní svět pro Krista Krále víc místa než Betlém pro novorozeného Je-

žíška. Ale přece: neukázaly se pro hlubší moderní vědomí propasti a hrozivé prorvy v životě, které nemohou ničím jiným být vyplněny než Kristem? Objektivní úsudek o smyslu a cíli duchovních proudů a kvašení, které se pokoušejí o usměrnění dnešního života, jest asi i nejuniversálnějšímu současníkovi nemožný. Je-li však věřícím, pak musí na každý způsob konstatovati (ani nevěřící se tomu snadno nevyhne), beznáboženské zásady nové doby utrpěly bankrot, a vše pouze technická, pouze politická, pouze sociální záchrana moderního světa neexistuje. V tom souhlasí *Peter Wunst* v Německu, *Maritain* ve Francii, *Ferrero* v Itálii i Rus *Berdajev*. A tento poslední prohlašuje naši dobu za zralou pro nové náboženské světodějinné hnutí, které zahájí novou kapitolu v dějinách světa. A nazveme-li jej přílišným optimistou, tu on nás západní křesťany nazývá malověrnými, kteří již nevěří v zázrak. On věří v ten zázrak království Kristova ve věku, který právě přichází, a věří tak úplně nezávisle na papežské encyklice. Snad by této shodě přisoudil nějakou důležitost, a my můžeme ne bez obdivuplné závisti konstatovati, že největší a nejlepší část toho, co on a jeho krajané Solověv a Dostojevski napsali, v podstatě jest dlouhým a hlubokomyslným komentářem ke Království Kristovu. Ano, také Dostojevski, který byl ne-

jen literární fenomen, ale i tvůrčí myslitel křesťanské povahy. Ruští mystikové žijí a myslí (ovšem podle svého východokřesťanského genia) v podivně Kristologické představě světa. Toto úžasné probuzení křesťanské ústřední myšlenky současně v rozdělených církvích Západu a Východu, jakož i vůbec ve všech křesťanských vyznáních se vyskytující touha po církvi všeobecné — jest to pcuhá náhoda? A není-li, pak se vnucuje myšlenka, že proklamace o království Kristově hlásá ideu světodějnou, která jest v duchovní atmosféře doby a již tím bezděčně pracuje k uskutečnění.

Z němč. Frant. Odvalil.

Friedrich Ernst PETERS

Dni plnosti

Touha po domově mocně vyvolala mi jeden zářijový den ranného dětství. Září! To slovo vzlétá jako plný slavnostní tón velkého zvonu, jenž vyzvání dobu plnosti. Viděl jsem v pozdějších letech častokrát měsíc darů v bohatých čilých zemích jihu, ale nikde mne tak nedoal jako v drsné holštýnské rovině — v mém domově.

Na všech vinicích širého kraje spěly hrozny k své plné zralosti. Šťavnatá zeleň se již zlehka prosvětčila a všemi skulinami se drala lákavě hluboká modř těžkých hroznů. Chyběla jim ještě poslední sladkost; ale když jednou zrána se jeden z hroznů objevil zvlášť krásný a pravidelný, obetkán drobnými šňůrkami rosných perel, tu se moje ruka bezděčně vztáhla a mne osvěžil rosou chlazený žár nejkrásnějších zrn.

V zahradách ležely těžké a bohaté melouny ve vadnoucím úponkoví. Pronikl-li nůž zeleným pancířem plodu, klouzalo ostří lehce zlatočerveným masem a vonící šťáva proudila mi přes

ruku. Hrozny a melouny buďtež zde jmenovány jako plody nejskvělejší. Královsky vyvýšeny stály prostřed nepřehledné armády vysoko vzrostlých plodů.

V nuzném rozmoklém dni lednovém, puzen jsa vnitřním nedostatkem, hledám ve vzpomínkách měsíc plnosti; ale nejdu do cizí země. Její září přes všechnu krásu lahodí především patru. Ale pokrm, lahodící patru, nepomáhá od duševního hladu. Proto hledám měsíc plnosti tam, kde jsem jej kdysi prožil v plné jeho dokonalosti — v domovině, v dětství.

Před mým otcovským domem uhýbala z vesnice úzká polní cesta a vedla do polí. Ó té plnosti plodů na holštýnském úvozu! Na obou mezích rostou jakoby o závod křoviny nejrozmanitějšího druhu. Záhy v létě stál hustý ten porost jako jednolitá zelená zeď po obou stranách úzké cesty. Nyní však ustupuje každý keř zvláštním způsobem a odlišným stupněm svého raně podzimního zbarvení ze společnosti do barevné osamocenosti. Jakoby každý nyní pochopil, že ta společnost, s kterou rostl podpíraje ji a sám jsa podpírán nyní ho opouští k osamělému dílu umírání.

Trnky jsou již modře ojíněny. Ještě můžeme modravé jíní setřítí prstem a oprostiti letní zeleň; ale postavení slunce se už nedá změnit. Když přicházím, vyrazí z každého bezu zlostně

houf ptáků. Pokud jeho jahůdkám zůstává poslední tíže, stojí okolíky ještě zpříma. Pět paprsků okolíku jest jako pět vztažených prstů ruky, pohostinně nabízejících ptákům zdobný talíř plný bobulek. Šípky visí v trní, tu ještě žluté, tam zbarvené oranžově nebo již tmavěčervené. Je čas brslenů. Nad pohádkovou krásou závěsů zapomínáme na jejich zakrslý vzrůst. Nejčervenější šípky ve své hladkosti a nedílnosti vyhlížejí všedně vedle zvláštní sražené červeně tobolek přesličky. Člověk by věřil, že si Jezulátko vymýšlí v dlouhém létu nová překvapení pro vánoce, že chce vyzkoušeti účinky nové ozdoby na vánoční jedle. Tobolky takového druhu lité z cukru a navěšené na zlatých nitkách ozdobí o vánocích strom světél. Pod lískovými keři je země hojně pokryta spadalým listím. Mnohé z listů jsou čerstvě zelené, poznáváme na nich, že byly utrženy. Polámané větvoví dále prozrazuje vpád loupežníků. Kdy pak by lískové oříšky vůbec uzrály? Jen několik plodů uniklo předčasnému lupu. Jednotlivě, po dvou, po třech sedí ještě ve vesele zašpičaté schránce. Tu a tam ční z prorvy osamělý dub. Z kučeravého pohárku se občas uvolní žalud. Když plod u dna lehce hnědl, byl tu jeho čas a on musel spadnout. Ale vysoko ve větvích čeká plnost plodů na první bouři. V dubovém houští odkryje slídivé oko pod listem duběnky. Zvláštní slovo,

v němž se hořkost a sladkost tak podivně mísí. Vždyť jsou to vlastně hnisající nežity na těle listu, bloumajícímu hochu se zdají být plodem se svým dokonalým zakulacením. Zmatené pletivo ostružiní se plazí bez přerušení od jednoho keře ke druhému, udržujíc tak společnost, která se začíná rozpadati. Zatím co jednotlivé plůdky lákají hlubokou černí zralosti, musí ještě mnohé projíti škalamí červeně, a jiné váhají nepatrně ve zralé zeleni. Šiškovité klasy chmele přecházejí k zlaté žlutí. Obraz požehnání, tak se nyní projevují síly za léta skryté. Kolísavé lodyhy se ovíjejí nesčetnými obraty trpělivě a namáhavě kolem keřů, které se přímí do výše, a zastavují se teprve, když ve dnech plnosti nad vrcholkem své opory tápají v prázdnu.

Kdo by vyčerpál míru Tvé plnosti, ó září! Toto počínání by bylo pošetilé, podobné ruce dítěte, jež sahá do proudu, aby si ho přivlastnila.

Však co moje prázdné ruce z plnosti vynesly, může býti aspoň obrazem. Vždyť vlastně ten čarovný měsíc září musíme v jeho podstatě pozorovati jako symbol. Obrazem byl už zajisté hochu, a když tento již velmi dobře rozeznával jedlé plody od nepoživatelných, nebylo mu září jen hojností sladkého ovoce slavností. Přece však cítil nyní povznášející radost, avšak bez oné tiché zádumčivosti, do níž se odevzdají všechny věci, když přišel čas jejich zralosti.

V září se stává léto záдумčivé přemírou své plnosti. Vzdáleně a lehce zastřeně svítí slunce; jeho úsměv prošel slzami. Aby sladkost zrání nezemdlela, koření ji vědomí konce hořkostí.

Muž, který v touze po domově sleduje pěšinku svého mládí, se již dávno seznámil s touto hořkostí. Avšak nyní snaží se jí zbýti, aby nezatížen mohl slaviti s rodiči a sourozenci ještě jednou den, v kterém kdysi všechno kouzlo září dostoupilo vrcholu.

Tato slavnost v rodném domě byla zcela zvláštní. Obyčejně vyžadují slavnosti peněz a času. U nás však nebylo nikdy dost toho ani onoho. Můj otec dovedl bez peněz a násilí proměnit šedou kytlici všedního dne v třpytný slavnostní háv. A když mu radost v očích jeho dětí potvrzovala, že se mu jeho malé nevinné úskoky podařily, chytil se nakonec sám do vlastních léček a považoval vážně všední den za slavnost. Nebylo to zase znamení, že slavnost podzimního dozrání navazovala na dílo včel? Co může včela přinést z jednoho letu? Není to titěrnost? A zcela klidně sleduje její píli jen řada lip před naším domem. Snad je lipový květ ještě zpola promoklý, pastviška daleko a pohanku sejí sedláci stále skrovněji. Ale všechna ta úzkost a všechna námaha změnila se ve zlatožlutou sladkost. Břímě každé včeličky se zdá nepatrné, avšak letní práce mnoha včelstev plní v naší

spíží početnou řadu těžkých hnědých džbánů. Snad se ta slavnost měla díti již s pohledem na plné džbány. Ale to se nestalo. Bylo to krásné i tehdy, když byly dány k hodování plné umělecky uzavřené plástve. Pak to znamenalo: »Jezte, děti, ale ať víte, kdy přestat«. Krásné bylo, když jsme na bílých talířích nesli zvlášť podařené kousky pláství sousedům. Cítili jsme se pak důležití jako velkomyslný dárce vznešených darů a peníz, který jsme obdrželi, neměl všední cenu peněz, ale je to poplatek, kterým se uznává naše velkomyslnost. Starý švec Claus Stieper se znovu oddává dětské radosti a chtivosti se šprýmovným výrazem a patrně také v tomto roce nebude vědět, »kdy přestat —«.

Vlastní slavnost nastává teprve vařením vosku. Výkonům tohoto dne by každodenní slovo práce setřelo zlatý pel, jímž jsou kouzelně poprášeny. Bez velkých obětí hmotných daří se otci vniknouti do bájných krajů. V tom jest jeho umění. Na těchto dnech je zúčastněna celá rodina: otec, matka a čtyři děti. Také duchové spěchají na pomoc se svými službami. Náš dům je plný duchů, dobrých a zlých. Ale ty zlé zajalo posvěcení dne.

Na peření dveří do dílny jest čtyřmi obrovskými železnými hřeby přibit asi v metrové výši čtyřhranný špalek. Za celý rok se mu nevěnuje

pozornost, po dlouhé měsíce schovává se za narovnaným dřívím. Stihne-li jej občas pohled, je sice vždy patrné, že uspořádání hřebů tvoří lidskou tvář; ale tahy toho obličeje zůstávají nepohnuté. Kdo mému otci při jeho bednářské práci tak vytrvale přihlíží jako jeden z našich sousedů, ten může plně v jednom měsíci uhodnouti, jakému účelu slouží ta spousta tajuplného náčiní a příprav v bednářské dílně. Špalek však za takovou cenu svého tajemství nevydá. Jen ve dni vaření vosku odhalí smysl svého života. »Jen jednou v roce...« S takovými věcmi se setkáváme jen v pohádkách, kde jsou přec dveře, které se otvírají jen jednou za sto let.

Dnes se vaří vosk, dnes má obličej z hřebů tam na peření dveří svůj velký den. Jeho mrzutá nepohnutost neobstojí ve veselém neklidu a shonu toho dne. Právě zamrkal zchytrale a pln porozumění jedním ze svých železných očí a teď se dokonce těm malým kulatým ústům podařil široký úšklebek. A nyní je začarování dokonale: tam u dveří stojí zavalitý, způsobný trpaslík a čeká na svou chvíli.

Z četných náznaků musí i nezasvěcenec vytušiti zvláštnost tohoto dne. Obrovský dědečkův měděný kotel byl dopraven do dílny a visí tam nad otevřeným ohništěm. Brus za domem je oloupen o svůj podstavec, na kterém jinak spočívá. Ten se nyní postaví před čekajícího trpaslíka. Už je

na něm také džber s lisem a celá výstavba sahá trpaslíkovi až pod bradu. Putna k zachycování stojí na svém místě. Na podlaze leží připraven trám k lisu, také nějak proměněn a očarován svou důležitostí. S ním jsem se během roku častěji setkal na plácku s dřívím u úvozu. Tam ležel na povrchu, sešlý účinky větru a deště. Kdyby se mu byl přiblížil někdo věci neznalý se sekýrou, snadno se mohl nechat zlákat i jej doma rozštípati k topení, aby úplně neztrouchnivěl. To kulaté dřevo však mělo na jednom konci pečlivě ohlazené místo a to by bylo upozornilo onoho apoštola užitku na své tajuplné povolání.

Všechno je připraveno a nyní jen: čekat! Ach, tohle čekání je přílišný požadavek na dětech! Promyslíme-li je však správně, nesmí chybět, neboť koření slavnost. Konečně zdvihají otec s matkou s velikým napětím měděný kotel z ohně a přenášejí jej do džberu. Teď je to vážné. Trpaslík posune trochu zneklidněn svoji sukovitou bradu, dílem ze zvědavosti, dílem, aby ještě jednou vyzkoušel svoje krční obratle. Neboť na bradě a na obratlech bude nyní velmi záležeti.

Otec dává několik krátkých povelů. Valící se parou zahlédneme hrubý šedý měch, který je čtyřmi pevnými klacky rychle a dovedně přenesen do džberu. Když je správně umístěn, při-

loží se víko. Obličej trpaslíka zmizel skoro úplně. To se stalo všechno velmi rychle. Náma-
ha a soustředěnost dodávají otci a matce váž-
ného vzezření. Nyní zdvihají kmen na lis, su-
nou jeho oploštělý konec trpaslíkovi pod bra-
du. Tam odtud ubíhá nad vyčnívajícím oblou-
kem džberu šikmo do výše, takže se druhým
koncem skoro dotýká stropu dílny.

Tu stojí už také děti připraveny, neboť nyní je
řada na nich. Pozornost otce až dosud věnova-
ná dílu se obrátí k nim. Ty malé jsou vysoko
vyzdviženy, aby se nahoře pevně zachytily trá-
mu. Hluboko, hluboko pod sebou vidí smějící
se obličej svého otce, který prozrazuje dobrý
začátek dobrodružství. »Tož pojedem«, volá
otec. Zavírám oči a to slovo »jedem« projevuje
znovu svou kouzelnou moc. Neboť ačkoliv díl-
na od podlahy ke stropu ani celé dva metry ne-
měří, jedu v blažené závratí nezměřitelnými
prostory, až se moje nohy dotknou po dlouhém
čase zase půdy.

Když otevru znovu oči, je trpaslíkův obličej
nad džberem znovu patrný. Otec mé mužnosti
horlivě a pochvalně kývá. Umí vnutit těm nej-
menším jistotu, že jejich přítomnost vlastně
správně rozhodla a toto rozsáhlé počínání v svém
začátku vždy trochu nejisté resolutně k dobrému
obrátila.

Za jízdy tou nezměrností zněl pád tekutého s vo-

dou smířeného vosku jako hřmění do mých uší. Nyní už prudkost proudu polevila; trám stojí vodorovně. Sedíme teď vedle sebe a otec konečně našel chvílku a zapálil si dýmku. Cválám do nového dobrodružství. Podepřeme se oba a dopadáme společnou vahou těžce na trám. Podaří se na čas zesílit pramen, tekoucí do putny. Ale o to mi teď nejde. Sázím se s trpaslíkem. Uvolil se udržet rovnováhu svou sukovitou bradou proti váze celé rodiny. Vydrží? Bude musit povolit? Selže ta neforemná lebka a zasviští ke stropu? Musili bychom sice tento triumf zaplatit všeobecným »přeletem«, ale jak by to bylo veselé! Jak se musí namáhati, ten skrček! Ze železa kuté oči mu vystupují ztrnule velké z hlavy. Ale vydrží. Hloub a hlouběji se kloní lisový trám. Jeho volný konec se skoro dotýká půdy. Ani spojenými silami se nedocílí z přeloženého měchu nějakého proudu. Kape ještě trochu do putny. Hlučná radost ustoupila nyní tiché vnitřní spokojenosti. Voda a vosk v putně využívají nastalého chladu, aby rozvázaly ohněm vynucené spojení. Je bezúčelné pytel v džberu ještě obracet. Co v něm zůstává, je špína. Neposkvvrněně zlatožlutý koláč vosku kryje vodu v putně. Stoupajícím chladem se stahuje, jeho okraje se odlepují od dřeva, takže se může později bez námahy vyjmouti. Na okraji ustyd-

ly stříkance k zvláštním tvarům. Otevřenými dveřmi si našlo několik včel cestu a bzučí kolem putny. Vítejte, vy neúnavné! Kdo by vás mohl nevlídně zahnati? Patříte k naší slavnosti. Váš bzukot zní jako vzdálená hudba v naše díkuplné mlčení.

Ještě několikrát se voskový koláč přetavuje. A vždy a znovu veselá jízda — »jedem«. Vždy nepatrnější je usazenina špíny na dně koláče a konečně se může ostrým nožem skoro beze stop odškrábnouti. A jednoho dne se i příležitost naskytla na řádném selském voze jet do města a voskový koláč za velký peníz prodati. Dostí často bylo nám významně řečeno: »Vosk je velmi drahý.« Poklad se zahalí hnědou pytlovinou, aby byl nenápadný, takže zlatý lesk se sice ztratí závistivému oku, ale úměrnost formy zůstává ještě vždy rozeznatelná.

Když nyní otec, nesa těžce svou tíží, jde ulicemi Rendsburgu, snadno by v něm nějaký vše-
tečný měšťan mohl hledati bláznivého Honzu, jdoucího za štěstím, který je na konci svého sestupu a jen ještě dobrodružství u studně si musí odbýti.

Tvar jeho břemena upomíná snad na brus. Ale ten, kdo jde tudy Rendsburgem, není žádný hlupáček, nýbrž náš otec, pravý šťastný Honza, který svým věcem velmi dobře rozumí. U něho není žalostného sestupu od zlata k brusu. On

stoupá triumfálně ke zlatu, a také v tomto roce uslyší děti s hrdostí, že kupec Sibbert na zboží nesmlouval. Místo, aby po kramářsku se pokusil cenu snížit, obdivoval se výborností našeho zboží a zaplatil nejvyšší cenu.

Nedozírně dlouhý je rok v životě dítěte a přece — nevíme, jak se to stalo, ale jednoho dne je nám patnáct let. Starší sourozenci opustili otcovský dům.

V jednom zářijovém dni sedím v zahradě, schován mezi dvěma řadami vysoko vzrostlých bobů. Šťastně se mi podařilo získati před krátkým časem Lenauova díla. Svět se už stal příliš střízlivý. Mnoho duchů opustilo náš dům. Poslední ponuré, pavučinami zastřené kouty jsou prozkoumány. Mnoho záhad muselo uhnouti před návalem mé badatelské vášně. Pohádky jsou prozatím odbyty a co čtu, nemuselo se sice přihoditi, ale musí to být vždy možné. Krásné jsou také básně, které vypravují o hrdinských skutcích a velkých událostech, nebo jen tak ohlušují zvучností a okázalostí své řeči, jak to činí básně Schillerovy z prvního období. Není všechno jasné, protože je mi **teprve** patnáct let. Ale zase — už je mi patnáct let. Nyní je mi sňata páska s očí a já se dívám do okouzlené země a to nejkrásnější jsou jen básně Lenauovy, nic hmatavého nezjevující, jejichž slova tiše a prostě přecházejí a mně hrůzu srdcem ženou, po-

něvadž jejich chůze nenapodobuje už krok králů a velkých této země, ale je jistě Bohem propůjčena.

Tu jsem volán do dílny, kde právě zdvihají kouřící měch a dávají do džberu. Předměty v dílně nejsou víc začarované. Tu se jednoduše vsune trám lisu pod špalek na dveřích a moje tělesná váha je nyní taková, že je se mnou vážně počítáno, ba jsem skoro nepostradatelný.

Vaření vosku již není slavností, je to střízlivá práce a obtížné rušení. Puzen netrpělivostí toužím zpět do podzimní zahrady, zpět do nového okouzlení.

Povrchně a vlažně vykonávám, co mi bylo poručeno a co je nutné, vyčkávaje slova, které mne propustí. Už se tak stalo. Vracím se znovu ve svůj úkryt a »skláním svou potemnělou tvář« na prsa melancholie.

Ano, přivlastňuji si utrpení svého básníka. K nejdivočejším nadsázkám jsem připraven. Vidím »ličidel prostou života vadnoucí tvář« a jsem ženami nevýslovně podváděn. Nepravý a směšný je můj světobol; ale zcela pravdivé a vážné okouzlení básnickým slovem.

Sním dále nad knihou v šíři zářijového dne. Neslyšně padají listy. A když si říkám, že života uvadlá tvář a nevěrnost žen jsou věci, o kterých ještě nemohu mluvit, jsem přece patnáctiletý a překročil jsem určitou mez. Plnost léta

se proměnila v zářijovou zádumčivost přeplnění. Sladké kráse dní je přimíšena ostýchavá hořkost tušení smrti a cokoliv mi život ještě chystá, básníkově slovo: »Miluji toto tiché umírání,« vniká naupřímo do mého nitra, nevyjasněného ještě, ale přece naprosto pravdivého, a nachází tam své místo.

Léta mýjela mi v omylu, že nade vše milovaná krása básnického slova se může rozvíjet na základě tajuplné nutnosti, kterou ještě nechápu, na předmětu bolesti. V prudkosti jejich zápasu o poslední krásu slova může být básníkům prominuto, když o poměru, v kterém štěstí a bolest si život rozdělil, tvoří tak zděšená, ale na štěstí tak falešná tvrzení:

»Kde je moje mladost se svými slastnými omyly? Ó bolesti, jak jsi pravdivá!«

Melancholie domlouvá mi tichým jednotvárným rytmem svých slov: »Člověk nejde tou cestou, již si umíňoval jíti v pošetilých dnech svého mládí, z nedostatku do přibývající hojnosti. Právě naopak se jde: z bohatství do rostoucí nuznosti«.

Z holé sněhem vlhké prázdnoty lednového dne jsem se zachránil ve vzpomínkách na den plnosti, z nedostatku mužnosti do blažené plnosti mládí, z rozumu a střízlivého styku se společníky denní práce do hravé společnosti s duchy.

Kam ses poděl trpaslíku z peření na dveřích díl-

ny? Dnes jsem zaklínal Minulost a tebe jsem zapřisáhl, že musíš být při mém pozorování. Jak jsi vyhlížel staře a nevrle, můj příteli. Ale když jsem s plnou vroucností vnořil svůj pohled do tvých očí z kujného železa, podíval jsi se na mne pln životnosti, i když trochu žalostně. Ale **jednou** jsi na mne přece jen vesele zamžikal: »Pamatuješ ještě, jak jsme spolu v dnech našeho mládí slavili svátek plnosti?«

Z němč. Pavla Tobrmanová.

Poslední svíčka

Co jest domov? Domov jest světlo, které vyzařují staré věci, staré mlčenlivé skříně ve stinných předsíních, stará rodičovská lože, zažloutlé, pokorné svíčky v matně zelených mosazných svícnech. — — — Především ale svíčky, neboť jejich světlo si ještě pamatuje — pamatuje, jak odpočívala pokolení před námi, jak milovala — a jak se modlívala — v tichých chvílích při svitu svíčky. — — — Svíčka by byla lékem pro naši zkaženou pozdní dobu, ona by mohla vyléčiti z palčivě rudé horečky těchto křikem roztrhaných nocí a ze zsinalé chmurnosti našich dnů.

Proč už nesvítime svíčkami? Protože málo svítí! — ! — Nikoliv, bojíme se jich! — neboť kde se ten zázrak stane, kde z úzké, křehké rakve knotu vyvstane plamen, jasný a jemně řezaný jako tvář praděda, když ještě jako hošík býval na jitřní, tu přistupují blíže — vystupují z přítmí ta dávná pokolení — a chtějí s námi mluvit. — — A toho se bojíme! —

Do tyrolské země zavítal teď podzim. Vklouzl sem osamělým horským sedlem a zapomenutou pěšinkou podél mokré stěny; teď všude pose-

dává na odkvetlých horských lukách i při rudých ohničcích pastevců, a za ním stojí zádumčivé krávy a třesou se zimou, černoocí pasáckové dýchají si do dlaní a mrazí je — a mohutné věže dolomitů osykují se v ledové košili prvního sněhu. V úzkých, hlubokých údolích vyse dávají mlhy, bezbarvé a slepé jako ohromní jeskynní macarati, lesem dolů šumí bezhlesně široká mračna a hrčí lidem dovnitř komínem i okny. »— — a« — mručí prastarý vyzáblý dědeček na statku u Feltonů, »načisto tma je už, a je sotva hodinka po poledni! — Jsou svíčky v domě?« »Ovšem, ovšem, otče,« dí mladá selka, »svíček dost!« Syn se potutelně usmívá: »Ale my letos žádné nepotřebujeme!« — »Cože?« — »Udělám jiné světlo!« — »Olej je příliš drahý!« — »Udělám světlo z vody!!« — »Zbláznil jsi se, chlapče!?« — »Udělám světlo z potoka za statkem!« Po úzkém, snědém obličejí mladé selky rozlila se záře radosti! »Elektrické, Pepíčku?« — »Ano, Růženko! — a do všech světnic, do stáje i do špýcharu je nechám zavést!« — »To jest štěstí! — Dobrodiní! —,« raduje se selka celá blažená, — »teď je konec se svíčkami, s těmi škaredými, starými!!« — »Ano, se svíčkami je na statku u Feltonů konec!« — potvrzuje pyšně sedlák. Stařec však — po chvílce se ozve: »Tak se nemluví o svíčkách! — Svíčky jsou čeleď posvátná, — svíčky jsou andělé s úzkými

ztepilými křidélky a se zlatými čelenkami!«
Mladá selka se směje; — stařec to vidí a vyjede: »— smějí přihlížeti při všech svatých svátostech, — modlí se spolu Věřím v Boha při křtu a svítí našemu Pánu Bohu za noci na cestu přes hory, když někde umírá člověk! — A když táhne bouře, — když ve stáji padá dobytek, — a vůbec při všech velkých, těžkých, svatých lidských souženích, — když naše srdce ve tmě zmalomyslní — svíčky nezmalomyslní, ty svítí a modlí se a žehnají, — a to už po tisíc a více let —.«

»Ovšem, ovšem, otče!« mumlá sedlák poněkud rozpačitě; Růženka se zase směje.

»Na takové tvrdé věci člověk nemyslí!«

»Já ano —!«, řekne stařec — a šátrá se nahoru do své komůrky.

Za týden potom jel po úzké, kamenité cestičce, jež vedla údolím — pod uschlými a mlhou smáčenými ostružinníky, sténaje a nakláněje se brzy na tu a brzy na onu stranu, směrem ke statku u Feltonů, těžce naložený vozík. Ležely na něm železné roury, kotouče drátu a dvě velké bedny. Ve dveřích stál starý Felton a vedle něho jeho malý, čtyřletý vnuk. »Co to vezete?« zeptal se stařec mužů, kteří stáli u vozu a začínali skládati. »Nové světlo!« řekl jeden, byl to mechanik z Brixenu. »Mrě stačí to staré! —« zamručel stařec — a odšoural se zase do domu.

»Světlo! — Světlo! —« zvolalo dítě a jásalo mužům vstříc. A od té chvíle se už nehnulo od montérů v modrých halenách a přihlíželo, jak začali stavěti a ohýbati, jak nahoře na výšině za lesem lstivě přinutili a vtěsnali bystrou vodu do úzkých trubic, jak dlouhými, špičatými ocelovými tyčemi provrtali starý, chvějící se dům a jak do těch otvorů lákali černé a červené dráty jako malá, tenká háďata. Starý Felton se však na to nedíval; potuloval se celé ty dny rozmrzelý nahoře po opuštěných lukách — anebo vysedával v úžlabině u starého pastevce. Mladá selka v kuchyni si šeptala: »Staří lidé jsou jako ty svíčky — začazené — zarputilé! — —« Tenké, nesmělé světlo svíčky nad krbem ukrylo zahanbeně drzou nahotu jejich uštěpačných rtů.

Za další dva týdny, za olověně šedého večera, bylo vše hotovo. V nové, dřevěné budce za statkem pozdvihla najednou malá, hbitá turbina svůj hlásek a zpívala výš a výše — a v předu v domě začaly žhnouti lampy ve všech světnicích a komorách, napřed červeně, pak zlatožlutě a pak zářivě bílé jako mladá slunce. A ještě jasněji zářila ze všech obličejů radost ze zdařilého díla. Sedlák prošel se ženou a dítětem a se vší čeledí celý dům — po schodech nahoru, po schodech dolů, a kdekoliv otevřeli dvěře, proudilo jim vstříc světlo jako jásavá hudba. —

Jen v jedné světnici nikoli! — Když vstoupili do komůrky starého Feltona, našli starce, jak sedí u stolu a má otevřenu prastarou modlitební knihu —, dědictví to po pradědovi, a před tím hořela svíčka. »Otče,« — řekl sedlák poněkud stísněně, — »otče, — — to nové světlo — — by hořelo — —.« Stařec napolo zdvihl a otočil svou hubenou, ostře se rýsující lebku, s jeho mohutného čela kanul odlesk světla svíčky na knihu jako vzplanulý olej k pomazání, a promluvil pak tiše: »Při starém světle — se to lehčeji modlí —! —!« Podívali se na otce a pak beze slova zavřeli dvěře. Když sešli po schodech dolů, pohřešili dítě. Sedlák šel zase nahoru, otevřel zde i onde a nakonec také — potají, skoro bázně — u otce. Zde stál hoch u děda a oba se dívali, stařec vážně, dítě s jasnou radostí, do světla svíčky. Přes sedlákovu tvář přelétl temný mrak. Beze slova zavřel dvěře.

Stařec nikdy nerozsvítil toho nového světla. Chodil po domě se svícem, jak to byl činil už skoro osmdesát let. Syn mlčel. Jednou našla mladá snacha v posteli starcově svazek svíček. Ukázala je muži, ten se podíval stranou, a tu ona šla a mrštila jimi do ohně v krbu. Když se onoho dne sešeřilo, čekali oba na otce. Přišel k večerní polévce — a hle, nesl v ruce prastarou, zažloutlou svíčku! Mladá žena se hloupě chichotala, ale sedlák se zeptal — a hněv jisk-

řil v jeho slovech: »Otče! — To nové světlo — je vám snad špatné? —« »To ne!« řekl mírně stařec, »špatné ne!« — »A proč ho tedy neužíváte! — Člověk nemá býti tvrdohlavý!!« — »To světlo, to nové — — jest falešné!« — »Otče!« — »— Oslepuje — vypálí vám domov! —« — »Staří lidé mají své vrtochy!« — »Vypálí domov, zbožné a věrné přítmi zde uvnitř, v němž člověk více vidí, nežli kdyby tu viselo na tisíc takových nových světel!« — »Já ti vůbec nerozumím, otče!« — »Zhasni jednou to nové světlo!« Syn tak učinil bruče při tom.

Pak otec znovu začal; v jeho ruce hořela klidně a spokojeně chudá, stará svíčka. »— vidíte teď — teď jsme zase doma tu uvnitř! — Hledte ty stíny kolkolem, to jsou mé starosti — a starosti mého otce — a mého děda — starosti za všechen čas, který uplynul před námi — a hledte ty stříbrné koule tu i tam roztroušené po světnici — po všech koutech, to jsou vzdechy tvé matky, když se za dlouhých osamělých večerů modlívala nad tvým lůžkem, při světle svíčky a hledte tu zlatou a růžově červenou tkáň, to jest silná, zbožná — vřelá láska, z níž ty sám pocházíš!« — »Otče!« — »Vaše nové světlo — tohle všechno ze světnice vypálí! Drze! — Nestydatě! — Proto musí aspoň jedna svíčka — ještě svítiti — na statku u Feltonů! —« Ve světnici bylo ticho. Náhle rozsvítila mladá

paní elektrické světlo. V oku sedlákově se blýštila slza. Ona se chichotala. Tu se zastyděl. Stařec uchopil ruku ženy a pozdvihl ji: »Růženko, ten prsten zde býval tak krásný — v tom starém světle — tak věrný! — —« Zlostně mu vytrhla ruku. Stařec se rozhlédl kolem: »— — a vaše oči bývaly tak velké a jasné! — Od té doby, co hoří to nové světlo, díváte se stále do země! — Sežehuje a otravuje vám oči! —« Bylo úplné ticho, sedlák těžce oddychoval a stařec mluvil jako v modlitbě. »— Jedna svíčka, ale-
spoň ještě jedna —, musí v domě hořeti! —«

Hoch stál před dědem a natahoval obě ručky vzhůru po milém, zlatém plameni. Tu se stařec sklonil a dal svíčku dítěti. »Světlo! — Světlo!« jásal maličký, žena se pohrdavě chichotala, sedlák se zasmál krátce a rozpačitě, žena se stále ještě chichotala, a tu najednou projel sedlákem jakoby zlý oheň, a on vytrhl svíci z ručky dítěte a mrštil jí rychle otevřeným oknem do noci. Kdosi — byla to snad děvečka? — ulekaně vykřikl. Dítě vyběhlo s pláčem ze dveří. Stařec se třásl. Pak zašeptal velmi sklesle: »— — byla to — matčina — úmrtní svíce — — —«

Tak zmizela poslední svíce ze statku u Feltonů. Všichni se vyděšeně vytratili ze světnice, děvečka hledala dítě a našla je v nejzazším koutku stodoly, tam, kde se do ní tlačí hora šikmým svahem a kde jest tak nízko, že stébla sena vi-

sící s pater píchají člověka do šíje. Příštího jít-
ra tajně hledala také svíčku. Ale už jí nenašla.
A za statkem v malé budce běžela stlačená vo-
da potrubím a pískala, a turbinka bzučela a zpí-
vala dnem i nocí. A když se pak z údolí nahoru
váhavě a v němých průvodech plížily podzimní
tmy, tu se náhle na sto kroků před statkem u
Feltonů zastavovaly. Zůstávaly s úžasem dře-
pěti na pokraji lesa a jejich zkřivené, tupé a při-
šerné larvy zíraly ztrnule jako přikované do
blýštících se oken, — jen tu a tam některá z
nich zalovila svou tenkou mlžnou rukou ve zla-
tě, které pootevřenými dveřmi se dralo ze síně.
Ale jednoho večera najednou ty tmy vyskočily
a valily se širým mračnem směrem k domu.
— Světla v něm umírala a svítila už jen velmi
matně a rudě a byla čím dále tím chabější. Tur-
binka v budce se zalykala a pokulhávala. Mla-
dý sedlák běžel s klíčem na šrouby a kladivem
— a vyhodil z otevřeného stroje ohromnou, roz-
mačkanou ropuchu. A píseň ženoucího se lo-
patkového kola opět zazněla jasně a vesele.
Sedlák povstal se země, za ním stála děvečka.
Ulekla se a pak se jí zvolna vydralo ze rtů:
»Dnes — bychom byli málem potřebovali svíč-
ku! —« Sedlák rychle na to: »Ale kde! — Vů-
bec ne, vždyť mám tak ohnivou čeleď — navrch
ohnivou!« Děvečka utekla; měla rudé vlasy.
A přece — přece měla pravdu. Jedna svíčka,

alespoň jedna měla v domě býti! — Byla by asi bděla a modlila se — s dědem — a byla by zachránila statek u Feltonů před velkým neštěstím.

Neboť ty bledé, plaché a churavé soumraky podzimu, které se každý den choulily před statkem, přicházely řidčeji, a místo nich stále častěji černí jezdci vichrů a zimní bouře, které roztrásaly stěny údolí. Déšť se lil širokými modravými a žlutavými proudy, s temným duněním řítily se obrovské drobty skal do rozsedin a v potoce přibývalo temně hnědé vody; někdy znenadání některá z jedlí nahoře na srázném svahu pronikavě vykřikla, zapotácela se jako člověk, kterému uniká půda pod nohama, tloukla větvemi divoce jako roztaženými pažemi, hledajíc kolem opory, a sjela pak za pekelného pištění, tření a skřípotu písku a kamení do strašlivých hlubin.

Jednoho večera — mezi sedmou a osmou hodinou — shasla jedním rázem na statku u Feltonů všechna světla. Temné dunění se svalilo dolů údolím a ztratilo se v dálce. Chvíli bylo ve velkém domě docela ticho; pak začal bručeti dobytek — a bylo slyšeti čeled, jak tápe a chce se dostat do světnice. Hubovali a křičeli po sedlákovi a po světle. — »K čertu! Světlo sem! —« hromoval čeledín a držel si bouli na čele. Děvečka volala: »Světlo!« — pak zaznělo totéž

volání od pohůnka odněkud ze stáje a zase hned od někoho nahoře z komory na mléko. »Světlo!« — Světlo!« žvatlal také klučík a vyplížil se ze dveří. V budce s turbinou kutil sedlák cosi při tenkém umírajícím svitu kapesní svítilny. Uvolnil přítok, nepřicházela však žádná voda, ani krůpěj! Tu zavolal čeledě: — »Pospěšte si! — Lopaty, krumpáč, také klíнец! — Sesul se kus půdy — nahoře u nádrže!« Vystoupili vzhůru po skalní stezce mezi potokem a stěnami a nahoře našli vodní nádrž přeplněnou pískem a hlinou. Hbitě vyhazovali. Kapesní lampička svítila. Po čtvrt hodině dosvítla. »Svíčku!« myslel si čeledín, ale neodvážil se to vysloviti. Za to jim přišla na pomoc jiná jasnost, řítla se k nim od statku vysoko a široce přes vrchol lesa. Ve spěchu a sklonění nad lopatami zprvu ji neviděli. Až když nebe již bylo žhavé a přetévalo ohněm a když ve větru nad nimi vířily hořící víchy sena, vykřikli. Pak přes balvany a jíl pádili ke statku. Stodola byla v jednom plameni, který se krvavě červený prohýbal a uhýbal pod větrem jako světlo obrovské svíčky. Otevřeli prudce vrata a zírali okamžik ztrnule a bez hnutí do tmy spodního prostoru. V nejzadnějším koutku stodoly klečel hošík; před ním na kbelci hořela dědova odhozená svíce. Dítě hledělo blaženě do světla — o ničem nevědouc — jako u vytržení. Nad ním plápolal

dům. Vytrhli dítě ven a stodola se sřítla. —
Střeďte ta stará světla, ta věrná a mlčenlivá —
střeďte je! — Neodhazujte poslední svíčky, zpo-
la zapomenuté sestry vašeho domova a silných,
Bohem obtěžkaných modliteb vašich předků, —
mohlo by se snadno státi, že by si vaše děti pro
ní došly, že by ji zdvihly ze smetí ulice — a že
by si potají rozsvítily světlo, které všechno ztrá-
ví — ztrouchnivělé domy i ztrouchnivělá poko-
lení. — —

Z němč. Otilie Pastorová.

STÍNOVÉ FONTAINEBLEAU-ŠTÍ

NOČNÍ OBCHŮZKA

od ALBERICA CAHUETA

Putování s lucernami.

Když onoho večera na konci září jsme poobědvali s lyrickým historikem *Války v krajích a Legendy Orla*, Jiří d'Esparbès, vášnivý konservator zámku Fontainebleauského, kázal rozsvítiti velké lucerny k noční obchůzce. A oznámil, že této noci až do ranního úsvitu sám navštíví palác se dvěma svými přáteli. Též se svým synem. Roztomilý Asté d'Esparbès, jenž má v mozku, v srdci, v nervech vášnivost, zděděnou po svém otci, pro naše velká století historie, nabídl se, že nás provede mezi stíny, kteří jsou s ním domácí.

Stínové Fontainebleauští!

Již dávno jsme si přáli, malíř René Lelong a já, projíti se v domě starých Kapetovců a rozkošnických Valois, Františka I., zamilovaného do svých italských umělců, Jindřicha IV., skloněného nad kolébkou Ludvíka XIII., Napoleona v apotheose a v pádu, v hodinách, kdy noc re-

stituuje jejich intimní pravdu vracejíc je dekoru a osvobozuje fantómy. A také příběh o strašidelném přízraku byl záminkou této výjimečné návštěvy.

Předešlého měsíce hovořili jsme o Monaldeschim, vrchním podkoním královny Kristiny, rozsekaném na rozkaz Jejího Veličenstva švédského v pověstné galerii des Cerfs (Jelenů) a jeden z nás vzpomněl slova velvyslance Rakousko-Uherského ve Francii na začátku Druhého Císařství: »Kdekdo, tak napsal baron Hübner ve svém deníku k datu 15. listopadu 1852., jest přesvědčen, že očištcová duše nešťastného oblíbence královny Kristiny straší v těchto místech.«

— Bylo by možno něco dodat, pravil Jiří d'Esparbès, a to nejnovějšího data, k poznámkám deníku barona Hübnera. Je tomu čtrnáct let, co jeden z našich dozorců div nezemřel strachem při jedné noční obchůzce. Tvrdil, že slyšel, když krácel galerií Jelenů úzkostný hlas — hlas zavražděného — jenž křičel: »Pomoc, pomoc!« Hlas ten, zdá se, na člověka toho dotíral, pronásledoval ho, přestrašil na trvalo jeho obraznost, utkvěl v něm. V místě tom nechodil pak dlouho sám jeden hlídač, šli vždy po dvou.

René Lelong připomněl, že v Anglii na zámku Hampton Court prochází se v noci po chodbách Johanna Seymour, třetí žena Jindřicha

VIII. S jejím přízrakem — silhuetou z bílého světla s vlasy rozpuštěnými — setkali se na malém schodišti, jež vede k světnicím, v nichž přebývala mladá královna. Ba tvrdilo se, že zjevení to bylo fotografováno, protože se prodávaly u domovnice zámecké pohlednice, na nichž bylo vyobrazeno bludné to strašidlo.

— Ve Fontainebleau tak daleko ještě nejsme, pravil usmívaje se d'Esparbès. Ale libo-li někomu z vás nebo střídavě oběma pobýti přes noc v galerii des Cerfs, v galerii, v níž straší...

— Zajisté!

— Dobrá. Jen přijďte, až budete volni. Ostatně je tolik neznámých věcí, jež můžete objeviti v tomto paláci v hodinách, kdy dveře jsou zavřeny.

A právě proto jsme onoho zářijového večera vešli se svými okrouhlými svítilnami do noci zámku.

Svítil měsíček, rozptylující stejnoměrně své světlo, takže hřebeny střech ostře odrážely své čínské stíny na stříbřitém nebi. Jiří d'Esparbès zná a vyvolává Dějiny s jistotou intuice, která často chybí odborným historikům. Píše knihy, aniž mnoho bádá v pramenech, a dohaduje se událostí, jež »prameny« ostatně plně potvrzují. V jeho vroucích postavách *Války v krajkách* jsou bujaré, světelné pravdy, a kdo slyšeli jeho před-

nášky, právě tak jako ti, kdo četli jeho planoucí knihy, vědí, na kolik se tomuto romantikovi, poslednímu z našich romantiků, podařilo oživit výraz tváří pod popelem epoch. Slyšeli jsme od něho — a jsme mu vděční za tyto hodiny nočního putování — úchvatná vzkříšení... Dohodli jsme se hned z večera, že budeme sestupovati tichounce po etapách do dějin, počínaje včerejškem, to jest Druhou Říší... od podletí k začátku podzimu.

DIAMANT, KTERÝ ZRAŇUJE

... Jest období honeb. Císař a císařovna s malou družinou přijímají »řadu« pozvaných. Všeho všudy bude jen asi sto lidí, jež budou za dne honiti v lese, voziti se v člunech na velkém jezeře z rána nebo za soumraku, nebo večer tančiti při zvucích mechanického piana, nebo přihlížeti komedii v jevištním sále pryskyřníkově žlutém, zbudovaném r. 1854. od Lefuala.

— Naposledy, když mne tu navštívil Frédéric Febvre, pravil nám d'Esparbès, připomněl mi hezounký příběh z císařského pobytu r. 1868... Ale vstupme do divadla...

A již jsme v jevištním sále, zařízeném v tomto křídle Ludvíka XV., kde se císařovna ubytovala. Vnikáme do tohoto stínu. Staré damašky,

podšité hedvábím, skvějí se leskem ztlumeného zlata při chudém svitu našich lucerniček. Všechno je tu v prostředním vkusu Druhé Říše. Dekorace jeviště skýtá v perspektivě pohled na město, v němž nejsou, zdá se, než kasárny. Lenochy židlí dosahují až k »balkonu«, kde byli vladaři: balkon vede do hovorny, kde jsou odpočívadla. A všude se bleskotá mdle tento sestárlý zlatý damašek, jenž jistě ve světle lustrů působil mocným účinkem.

... Tady r. 1868, vypravuje dále d'Esparbès, Frédéric Febvre a Coquelin hráli tady večer skoro v tuto hodinu jeden akt z Legouvého *A deux de jeu* ...

A s anekdotou v jeho vypravování ožívuje doba, její poesie, barvy, její ruch ... Na lavicích tohoto balkonu (kde právě stojíme), kolem císaře a císařovny jsou jen paní a dívky. Muži jsou u orchestru. Toalety, jež ráno a odpoledne byly z bílých, modrých a růžových mušelínů, smýkajících se po pažitech trávníků, mísících se s květy záhonů, mizících za stromy lesíků, teď večer závodí v eleganci. Je zde všechna mládež, která po svačině tančila v trávě bulanžeru. Císařovna má toaletu od Worhta, bílou sukni z tylu protkaného zlatem a stříbrem, a jest zahalena v bílý plášť, lemovaný zlatem. Panovnice se usmívá, vždy krásná a ještě mladá, když se ob-

leče ve světlou toaletu. Tvář uchovává svou hrdou jemnost, pohled svůj přímý a živý výraz pod bledými řasami, zajímavě ztemnělými černou křídou. Hrdlo zdobí tři šňůry perel. Ve vlasech poněkud přizrzlých jiskří diamant. Krásná panovnice, císařovna módy, má pohyby tak vděkuplné, že by ji bylo možno v každé pose malovati. Ruka, opřená o obrubu lože, jest malá a jemná, a ví se, že neviditelná nožka jest drobná jako noha Andaluzanky. Ale právě na dnešní večer jednu nohu tak utáhly komorné do střevíčku, že si chce povolití a o kotník druhé si jej stahuje. Febvre a Coquelin dokončili akt Legouvée-a. Císař se směje jakémusi vtípu kněžny Metternichové, své sousedky. Zavzní závěrečný potlesk, vše vstává. Císařovna hbitě si obouvá svůj atlasový střevíček. Stoupá na nohu, ale přidušeně vykřikne. Císař postihl toto zaúpění, sklání se znepokojen. Ne, nic to není. Císařovna již stojí vzpřímena, přece však poněkud bledá. Udělá několik kroků k salonu. Zdá se, že lehce kulhá. Potom znova zaúpí, spustí se na kruhovitou lavici, spolehne na damašek jakoby na ni šly mdloby. Obstupují ji. Naznačuje, že má zraněnou nohu. A protože i od orchestru se sem hrnou muži, hezké ženy nejbližší císařovny se staví k sobě a činí jí rozkošnou hradbu svými nahými rameny a svými vzdutými krinolinami.

Jedna dívka hbitě se sklonila, zula střevíček, stáhla hedvábnou punčochu: Krůpěj krve značuje zraněné místo. Dívka ohledává zvědavě, čím se to stalo, prohlíží střevíc a zajásá. V prstech se jí svítí malounký diamant s ostrými hranami, který našla v této nepředvídané klenotní schránce. Ano, ale jak se tam ten kamínek dostal? »Milé paní, praví usmívajíc se císařovna, prohlédněte si své ozdoby.« A tu jedna pozvaná, vysoká polská šlechtična, volá: »To je můj kamínek!« Vše se vysvětluje. Když tleskala na konci aktu, vypadl jí odněkud diamant a padl do zutého střevíčku císařovny.
— To nám vypravoval Frédéric Febvre krátce před svou smrtí.

BEZESNOST PŘI ZŘEKNUTÍ SE TRŮNU

Niz zajímavějšího jako viděti Georgesa d'Esparbès s jeho velkou svítilnou hroužiti se do temnot galerií, vystupovati po schodech, zapadati do noci příbytků tohoto paláce, který jistý Rakouský vyslanec nazval »nejfantastičtějším ze zámku Francie.« Vášnivý náš vůdce se před námi objevuje a mizí, pohlcován jsa zpola, ze tří čtvrtin, často zcela stínem, a jen zásvity jeho lucerny pobíhají od něho po stěnách. Když jde před námi po stupních nádherného schodiště, ve-

doucího do světnice vévodkyně d'Etampes, probleskuje jen slabě jeho obličej, pozdvižený k chaotickému vidění kariatid od Primatice-a, těl žen, zjevivších se nezřetelně ve spoustách tmy s jejich pažemi, prsy, guirlandami, vlasatými hlavami roztomilých demonů.

Nezastavujeme se však. Palác jest ohromný. Vůdce nás vede, kam sám chce. Teď jsme v pokojích Císařových. Procházíme světnicí Napoleona I. Jsme v malém pracovním kabinetě, kde jest jeho polní lože, a kde se v měsíci dubnu 1814 v pozítří abdikace odehrálo noční drama, jež celý palác rozrušilo.

V noci z 11. na 12. podle komorníka Constanta a podle Thierse, v noci z 12. na 13. podle tajemníka Faina a Caulaincourta (vzpomínky jedněch i druhých nesouhlasí v datu) poražený velikán div neumřel, a kdyby se to bylo stalo té noci, jeho historie byla by bývala skončena nazítří nesmírného pádu. Nebylo by bývalo ani ostrova Elby, ani Waterloo, ani Svaté Heleny. Jisto jest, že smrt, snad vítaná, na okamžik dotkla se sraženého orla. Zvláštní mdloba. Georges d'Esparbès nechce připustiti versi sebevraždy. »Bůh, praví, se nezabíjí.« Zdá se věřiti na hroznou fysickou ochablost, jež následuje po jistém dlouhém nervovém napjetí. Ale básník *Agonie Orlů* je v tomto mínění skoro osamocen.

Putujme dále v noci minulosti. Ah! tentokrát naše výprava do temnot blíží se svému prvotnímu cíli. Nezapomeňme, že jsme sem přišli hledat strašidlo, pravé strašidlo, stín, jenž nenáleží národu stínů nepohnutelných, ledových, němých, stín, který slyšeli hlídači mluvit, prosit, vzdychati, křičeti, supěti, stín velkého pána, šlechtice Monaldeschiho, popraveného na rozkaz královny Kristiny Švédské, tady, právě na tomto místě...

Neboť jsme se dostali do pověstné galerie des Cerfs, jež se jeví v této noci bez konce. Vedle osníře Vlachova a jeho meče, uchovávaných na místě popravy, hoří svíce ve svítelně. Moji přátelé mne zůstávají samotného. Strašidla vyznačují se malou působností, když lidé jsou ve skupinách. Nesmíme si schválně kaziti reportáž se záhrobím...

Běda! Nic kolem mne se nejeví abnormálním. Ale nastřažují zvědavě ucho nočním ozvěnám, na něž mne Georges d'Esparbès upozorňoval. Ne-daleko odtud slyšet dřeváky v kteréši stáji, ozvěna jejich hluku skluzuje po hladině vod rybníka, zaznívá v zámku jako kroky. Tu by se člověk mohl snadno zmýlit a zbloudit mezi duchy. V této černé galerii, v tomto nesmírném stínu,

do něhož se noří, duch s usebranou pozorností vyvolává si celé drama, a protože ani teď strašidla se neobjevují, představuje si osobnosti tak, jak se tu jevily za živa . . . Právě na místě, kde stojím, v tomto tenkém proudění měsíčního světla na parkety, právě pod osnířem, popouštějícím svá oka, a zachvívajícím se smutečnými odlesky, byl popraven muž na rozkaz ženy, bude tomu brzy tři století. Jaké měla k tomu pohnutky? Voltaire, o němž známo, jak často sprostě snižoval vznešeno, usuzoval na zločin z lásky. »Dvoření, jež se končilo vraždou.« Nejmodernější historikové, přece však ne všichni, a rozhodně ne dějepiscové ženského rodu, kloní se k mínění, že tu hrála velkou úlohu politika. Celkem však je to událost zahalená v mlčení malého dvora, jenž Kristinu, podle výroku krásné hraběnky Ebby Sparové, »nejroztomilejší osoby na světě«, provázel. Zvláště svědčí proti lásce vážné místo v Kristinině autobiografii, vztahující se na rokli, kolem které někdy šla, které se však vždy dovedla vyvarovati, čemuž však paní Arveda Barinová ve svém ženském skepticismu mnoho váhy nepřikládá. Ale zapomíná se, že Kristina byla přece hrdá královna, což v té době mělo ještě svou pravou hodnotu, a Monaldeschi byl jenom dvořan, a k tomu slabý »charakter«. Má sice jemné způsoby dvorské,

je však lživý, snadno zrazuje, umí se pak zase vlichotiti v přízeň, hrá svýma krásnýma italskýma očima ve tváři obojaké, má zálibu v otravných pletkách, jež v tomto malém dvoře vždy záhy byly odhalovány, strojený krasavec a vůbec malicherný, jehož snadno posílají do Paříže, aby tam zamluvil jezdecké kostymy pro mladou ženu, komoří, jehož se ke všemu používá, neboť snáší trpělivě všechny rozmary ženského dvořanstva, i když sám jest markýz Gia Rinaldo Monaldeschi della Cervara, zkrátka zábavná loutka velmi podružná, jehož žádný obraz nám nezanechalí malíři té doby a jemuž jen hrozné zdejší ztrestání propůjčuje krvavý relief. Byl ještě mlád, když se to stalo. Kristina, která se dávala obsluhovati komorníky »i v hodinách největšího soukromí«, jak praví paní de Motteville, dělala málo tajností se svým ckolím. Ale naprosto netrpěla, aby její lidé, jež poctila svou důvěrou, si klepařili o její intimitě. Snad se tajila v hloubce duše této královny, vyšinuté z rovnováhy abnormální, ba nemorální, protestantskou výchovou, stín nějaké severské obľudy, kterou nepřemohlo její intelektuální pretížení; bylať obdivována po této stránce jako kněžna velmi učená. Její otec Gustav Adolf usmyslil si, že z ní vychová chlapce. Dal jí za vychovatele člověka prchlivého, ožralu, nevědo-

mého a děvkaře, jehož mravy děsily domácího učitele, ctihodného Jana Matthiexe. Velmi záhy uměla vládnouti mečem jako mladý šlechtic, vyjížděla si na lov, nedbala horka ani mrazu, rozuměla výborně koním a málokterá zvířina ušla její kulce. Po smrti králově musí spávat s královnou Marií Eleonorou v jejím vdovském pokoji, jenž byl černě vyčalouněn, osvětlován voskovými svícemi, a to na loži, v jehož záhloví bylo zavěšeno v zlatém pouzdře srdce nebožtíka krále. To sice mohlo nervy sílit, ale také vysilovati. Přidejte k tomu studium přímo zběsilé. Kristina v deseti letech píše stejně švédsky, francouzsky, a nad to dobrou latinou. V osmnácti letech mluví osmi jazyky a rozumí jedenácti, i hebrejštině a arabštině. Jest královnou, ale oddává se vášnivě studiu literatur s veškerou horoucností své povahy. Mnoho se psalo o jejím dvoře učenců, umělců, spisovatelů, všelijakých školometů i krasoduchů, dobrodruhů, filosofů a šarlatánů. Ubijí Descartesa, nutí ho pracovati s sebou v pět hodin ráno v knihovně ledové, kde si autor *Rozpravy o methodě* užene zánět plic. Čtouc Petronia a Martiala, Kristina si osvojuje rázná a živá slova. Kleje jako mušketýr, vstává, než se rozední, jí stoje, češe se jen jednou za týden, podkopává si zdraví, vůbec pracuje přes míru, prohlašuje, že se nebu-

de vdávati, odůvodňujíc to žertem, že by se z ní mohl naroditi »stejně nějaký Nero jako Augustus«. Když již polehá, francouzský lékař Bourdelot pokouší se ji vyléčiti z této literární zaujatosti tím, že ji tvrdí, jak na francouzském dvoře učené ženy jsou pokládány za bytosti směšné. Podařilo se mu sice zarazit vražedné studium, ale rozpoutal jiné vášně: zábavy, hýření, rozhazování darů, přepiatosti všeho druhu, takže Švédí mysleli, že jejich panovnice se pomátla. Ale učené záliby jen usnuly; královna znova procítá k jinému životu. Dává sbaliti své věci, knihy, sbírky. Nemá již ani haléře. Starosti vladařské ji zle kruší. Jest příliš filosofem, než aby lpěla na žezle světské moci, příliš učená, z příliš dobrého rodu a příliš velký politik, aby se uchýlila do nějakého temného zastrčeného soukromí. Zříká se trůnu ve prospěch svého bratrance, za něhož se nechtěla provdati, zajišťuje si silné důchody, jež jí budou stále nedostačovati, vyhrazuje si — toho si dobře povšimněte — právo vykonávati celou spravedlnost nad svým okolím, nad lidmi svého domu, ostříhá si vlasy, dává si jméno hrabě de Dona a pustí se na potulky Evropou. K velikému rozhořčení Švédů, svých bývalých poddaných, obrací se na katolicism, přijímajíc za křestní jméno jméno papeže, neboť ode dneška bude se pode-

pisovati: Kristina-Alexandra. Roku 1657. ocitá se ve Fontainebleau. Je to její druhá návštěva ve Francii. Přivedla si z Italie — neboť Švédi už jí nechtějí sloužiti — malý dvůr, o třech nebo čtyřech hlavách, s tituly pathetickými. Monaldeschi jest vrchním podkoním, Francesco Mario Sentinelli jest jejím důvěrným sekretářem, diplomatem, jehož posílá do Říma s tajným jednáním, neboť Kristina, tahaná stále dotírající vzpomínkou na trůn a svou zálibou pro hospodu, pomýšlí nějaký čas na korunu Neapolskou. Jiný Sentinelli, bratr onoho tajného vyslance, jest vrchním komořím a kapitánem tělesné stráže. Tato tělesná stráž skládá se ze dvou ozbrojených piemontských klacků, Pia a Sambesiho. Mezi Monaldeschim a Sentinellim, jenž zůstal v Římě, trvá stálá zášť a soupeření.

Ve Fontainebleau dostává se jejímu Veličenstvu pohostinství bez okázalosti. Jest ubytována v pavillonu, hluboko ve dvoře Conciergeri, jenž souvisí s galerií des Cerfs (Jelenů). Je to příbytek, kde bydlel kdysi náčelník kastelánů a žalárníků, skládající se toliko ze čtyř světnic, z nichž část dosud trvá. Co dodává však tomuto obydlí vzhledu královského, toť dlouhé místo k procházkám, které je spojuje se zámkem, pověstná galerie Jelenů. Místo to hodí se za shromaždiště, možno tam hovořiti po skupinách, u-

činiti sto kroků, aby se čekalo, až tudy půjde panovnice plná rozmarů a bude udílet rozkazy. Kristina ve dne vyjíždí si na lov, nebo čte, rozpráví se svými učenými hosty, projíždí se, píše. Jest jí šestadvacet let. Jest postavy prostřední; má modré oči, krásné a živé, jejichž pohled se často vysmívá a mrazí, bledou pleť, rysy výrazné, nos orlí, dosti velká oduševnělá ústa. Rámě jest dokonalé, hezké linie, tělo plné pružné mladosti; ruka jest malá a vlnadná. Protože má vlasy ostříhané, Kristina-Alexandra nosí paruku mladého šlechtice. Svými postoji a ústrojem svého kostymu zakrývá trochu vysoká ramena. Její bizarní oděv podobá se zpředu mužskému kabátci, jak tehdy se nosili páni, ze zadu odstávající ženské hongrelině. Bělostná košile vychází ve velkých náběrách u rukávů a vzdouvá se nad krátkou sukní, jaksi jen ledabyly navlečenou. Jest obuta jako jezdec. Nemá žádných způsobů, sedá si nenuceně na opěradla křesel se zkříženými nohama. »Celkem se mi vždy jevila jako nějaký rozkošný, hezký chlapec«, poznamenala si do svého zápisníku slečna de Montpensier.

Představme si tuto královnu amazonku a krasoducha ve světnici, která jí slouží za pracovnu ve Fontainebleau. Nad krbem visí obraz Ambrože Dubois, *Soud Parisův*. Stůl jest pokryt kni-

hami; jiné svazky jsou tu a tam pohozeny po kobercích. Kristina pochází kolébavou chůzí po komnatě. Rozmlouvá s některým učeným hostem nebo oslňuje svými úsměvy své italské dvořany. V záhlaví jejího zápisníku jsou napsána tato slova: *Za volných chvil*. Neboť když se znáví rozprávkami, Kristina-Alexandra chápe se péra. Píše pak zvláštní myšlenky tohoto druhu: »Bázeň, jakkoliv se zdá člověka nedůstojnou, jest ušlechtilá a správná, když se nebojíme leč Boha a sebe.« Anebo ještě: »Vznešenost jest jako vůně. Kdo nosí parfumy, skoro jích necítí.« A tak hovoří, píše, usmívá se naše královnička, usmívá se na Monaldeschiho i na Sentinelliho. Ale v listopadu půvaby idyly se najednou mění, po komedii nastupuje drama a zjevuje se jiná žena.

Tady 6. tohoto měsíce časně zrána Kristina odevzdává Otcí Le Belovi, superioru Trinitářů, zapecetěný balíček s prosbou, aby jí jej uschoval a měl jej přichystán, až ho bude potřebovati. Za čtyři dni potom, dne 10., v jednu hodinu po polední, Otec Le Bel jest obeslán k jejímu švédskému Veličenstvu. Je to naspěch, a proto jen tak nahodile bere s sebou i balíček listů, který mu byl svěřen k uschování. S Kristinou setkává se v galerii Jelenů. Oděna jsouc v obvyklý svůj kostým jezdecký, opírajíc se o ebenovou hůlku,

hovoří pokojně s markýzem Monaldeschim a Sentinellim. Dva jiní muži, oba tělesní strážci, stojí tu rovněž opodál. Otec Le Bel přistupuje ke královně, uklání se, ale jest již silně vzrušen způsobem, jak sluha za ním prudce zavřel dveře. Cítí ve vzduchu, který dýchá, pach dramatu. A neklame se. Jakmile stojí před královnou, ta náhle mění postoj a její tvář bere na sebe všechnu vladařskou přísnost.

— Otče, vraťte mi balíček, který jsem vám svěřila. Velmi vážně odebírá listy, dává je před oči vrchního štolby:

— Neráčíte poznati tyto spisy?

Monaldeschi se polekal. Ač rozrušen, namítá přece, že to není jeho písmo.

— A toto?

Kristina totiž předvídala, že tento šlechtic bude zapíratí. Učinila předem náležitá opatření. Vytahuje ze svého kabátce listy původní, neboť to, co mu naponejprv podávala, byly opisy. Monaldeschi propuká v žalostný hlas a v dramatická gesta, pokouší se ospravedlniti, zaplétá se, ztrácí půdu pod nohama. Jsou to listy, psané jiné ženě? Snad. Nevíme o tom nic jistého. Ale podle všeho listy anonymní, potměšile odeslané královně, napodobující písmo Sentinelliho, jenž jest v Italii, listy, v nichž jsou věci ženu velmi urážející. Snad zachycená korespondence, tý-

kající se jednání královny o trůn Neapolský. Ať tomu jakkoliv, věc jest vážná a výjev naráz se stává tragickým. Sentinelli a jeho dva pacholci tasí meče. Monaldeschi chápe, že jest odsouzen na smrt a nikdy nebyl někdo tak málo na smrt připraven. Padá na kolena před královnu, paní jeho života, a když ta ustupuje, vláčí se za ní po parketách po celé galerii, osvětované bleďým a studeným světlem podzimku. Žena poslouchá pozorně muže, strašně trpělivá, zvědavá, dychtivá argumentů, poznačujíc úsečně neobratnost ospravedlňování a nemotornost vět, tak z čista jasna obžalovaného. Opírá se stále klidně o svou hůlku s ebenovým držadlem. To trvá asi hodinu, hodinku plnou srdcervoucího napětí.

— Jste svědkem, praví Kristina řeholníkovi, že na nic nechvátám a že dopřávám tomuto zrádci všechn čas, aby se ospravedlnil.

Jelikož se však »zrádce« neospravedlňuje ani v očích královny, ani se nezamlouvá shovívavosti a jemnocitu ženy, ani řečí nezmáhá učnou paní, Kristina na konec praví Otcí Le Belovi:

— Otče, vzdám se a nechám vás s tímto člověkem samotna. Připravte ho na smrt a postarejte se o jeho duši.

Jsou skoro čtyři hodiny odpoledne, když začí-

ná výjev ohavný, hnusný, stále se protahující, o němž trinitářský řeholník vypráví s děsnou podrobností. A vidíme, čtouce tyto živoucí řádky svědka, jak bídák Monaldeschi se tahá po kolenou, úpěnlivě prosí hned kněze, hned katy; Otec Le Bel přerušuje zpověď a jde sám za královnou, aby ji prosil za ubožáka. Marně; sám Sentinelli uvoluje se k zákroku o slitování; jiný řeholník, almužník Kristiny, objevuje se na scéně tohoto krutého dramatu, opět mizí, zase se vrací, aniž přináší slovo milosti; Královna jest nepohnutelná, necitelná, lhostejná, přesvědčená, že vykonává královské právo spravedlnosti nebo důtklivou pomstu ženy do krve uražené; s klidných rtů splynou jen tato sverepá slova:

— Tněte ho, ať se řádně vyzpovídá.

Ale odsouzenec v galerii Jelenů lpí zuřivě na životě. Snaže se uchytiti meč Sentinelliho, uřízne si tři prsty. Kapky krve postříkají zdi. Galerie, v níž si vyvolávám drama v nočním usebrání, jistě tehdy byla plna křiku, úpění, proseb, chroptění... Přistižený nepřestává se uhýbat; meče na sebe narážejí, zařinčí; a dotknuvše se jeho oděvu, otupují se. Ah! ah! Monaldeschi nosí osníř a tato opatrnost stačí k tomu, aby prozradila horečné ovzduší plné nedůvěry, jež obklopuje tento dvůr, malý sice, ale plně králov-

ský trestní plnomocí. A tak zraňují vrchního podkoního příšerně v obličeji. Tu nemoha již dále, posekán, všecek v krvi, nešťastník vztahuje ruce ke krku, naznačuje tak sám místo, nekryté osnířem. Ať už ho nějak dorazí! Ať je tomu konec! Už se dál bránit nemůže. A tak protuli mu krkavice. Až půjdete do Fontainebleau, pozastavte se u tohoto osníře, na nějž vás jistě průvodčí upozorní, a dobře si jej prohlédněte. Uvidíte u krku kroužky pokřivené, potrhane a v nepořádku, památka to po zuřivých ranách, jimiž byl pan markýz Gia Rinaldo Monaldeschi della Cervara doražen.

A když byl skončen poslední zápas se smrtí, prohlédají ho a jdou oznámit Kristině, že věc je dodělána. A ona, stále velmi klidná, vyjadřuje v krásných větách lítost, že byla donucena naříditi tuto popravu. Nad to pak slibuje, že dá sloužiti více mší za duši markýzovu a přechází, jakoby se nic nestalo, k dennímu pořádku, k hovorům s učiteli, k projíždce na koni, usmívajíc se na celé okolí dívčí záludností. Zabitý markýz jest vhozen na katovu káru a převezen do roztomilého kostelíčka Avonského, kde za soumraku byl pohřben hned za prahem nedaleko kropek.

Krev Vlachovu v galerii Jelenů nikdo dlouho nesmýval. Mazarin dal vepsati do parkety, kde

se to přihodilo, kde člověk, takovým náhlým soudem zasažen, vypustil duši, slovo »Bůh«. Georges d'Esparbès pomýšlí na to, že litery ty v galerii obnoví, až po opravách nabude chodba někdejšího vzhledu. Prach kostí Monaldeschiho je stále pod dlážděním zajímavého starého kostelíka Avonského, kde pozdější nápis připomíná drama Fontainebleauské. A teď vraťme se do přítomnosti.

Člověk, jenž tolik lpěl na životě, že byl popraven, jak by se řeklo, po kusech, jehož ostatky leží tak blízko místu, kde se drama odehrálo, zjevuje se opravdu v noci v této galerii své popravy? Byl to opravdu jeho kvílící hlas, co slyšel starý hlídač v hodinu, kdy se stínové zhmotňují v duchy kdysi žijících? Kdo to může vědět? Kdo to smí popírat? Dlouho, dlouho jsem bloudil v této truchlé chodbě, odkud poznenáhlu mizel slabý svit luny a kde i svítilna dohasínala. Vykřikl jsem jméno markýzovo do noci a nepostřehl jsem v odpověď leč kroky Jiřího d'Esparbèsa a Renáta Lelonga, kteří se ke mně v touž minutu připojovali.

Z V O N M A T H U R I N Ů

Kde teď jsme? ... Jdeme za lucernou Jiřího d'Esparbèsa po schodištích, chodbách, arkádách

(loubích), spícími zahradami. Sestupujeme do sklepení, běžíme po střechách. Hned zahlédáme vody rybníků, lunou perleťově se lesknoucí, hned černé spousty lesa, a nad sebou zubaté, všelijak vykrajované lomenice, vroubené útlými a elegantními okny, vedoucími na dvůr Jindřicha IV., veliké vikýře, jež zívají a civí na staré tváře fasád . . . A ocitáme se náhle, když jsme všechno prošli, ve Dvoře Oválním, kde na odlupujících se kamenech noha vráží do trávy a do štěrbin . . . Jsme přímo u základů hradu velmi primitivního, opatřeného věžemi, hroužícími se do příkopů, kamž se může jen zdvihacími mosty . . . Zde se uchovává mezi pavillonem svatého Ludvíka a křtitelnicí Ludvíka XIII. vzpomínka na první věky dějin Fontainebleau . . . A náhle v této noci černější ozývá se zvuk z minulosti, zprvu slabý, jakoby zdráhající se, potom jasnější, oživující velmi mile toto vidění stínů, jež na nás působilo dojmem popelu.

— . . . Slyšte, praví Jiří d'Esparbès.

A my nasloucháme . . . Zvonek cinká . . . Odzvání zdlouha, sladce, nikoliv hodiny přítomné, nýbrž vzpomínky uhaslé. Náš přítel d'Esparbès nám uchystal toto dojemné překvapení, když se strojíme zámek opustiti.

— Slyšte, opakuje, zvon Mathurinů . . .
Chápeme, slyšíme.

— ... Zvon kapličky Mathurinů zvonil ... jako zvoní v tuto chvíli ... k narozeninám a úmrtím královským, k veřejným slavnostem i smutkům ... Zalehl svým hlasem do prvního žvátlotu Filipa Krásného ... Bylo slyšeti jeho radostný rozlet, když se narodili v tomto paláci František II., Jindřich III., Ludvík XIII., Gaston Orleánský a syn Ludvíka XIV., velký Dauphin .. A když zvuk se protahoval a stával se méně zřetelným, jakoby se halil v závoje, d'Esparbès podotkl:

— Dost možná, že také zvonil jakoby méně oprávněně, jen truchle a soucitně, aby doporučil modlitbám žebráků poblázněnou duši ubožáka, jímž byl Monaldeschi, popravený v galerii Jelenů, na rozkaz Kristiny Švédské, jeho paní a jeho královny.

A zvon zmlkl, když byl vyvolán fantom, který jsme navštívili v tomto nočním zámku, strašidlo, »duch«, jenž bezpochyby tísněn tolika jinými většími stíny, vznešenějšími duchy králů a královen, nám se neukázal ...

Z franč. J. F.

Vladimír HOLAN

SEN

(Nakl. Borový, Praha 1939)

Nová knížka Vladimíra Holana uvádí nepochybně a zcela právem českou kritiku ve stav zoufalství: neschopna vyrovnat se s básníkem takového zření a nitra tak seismograficky zapisujícího nejjemnější záchvěvy půdy, s básníkem tak svrchované odvahy, jakým je Vladimír Holan, kritika mlčí, nebo až na malé výjimky, vyrovnává se s ním jalovou frazeologií otřelých klišé, jimiž ještě pořád lze u nás neříci nic a nevydat se v nebezpečí. V mezích této recenze snad postačí připomenout jediné jméno, které září nad touto poesíí hněvu, zklamání a vytrvalého volání prorokova: je to Dante Alighieri, a stěží bychom našli jinde tolik mravního patosu, rozhořčení nad světem, klesajícím v prokletí, tolik plastické hrůzy a tak jasné zření zkřivené tváře světa — pekla, pekla, které si Dante musil vymýšleti v krajině čiré fantasmie, zatím co Holan je spatřuje na dosah ruky, těsně před okem, ohromeným neuvěřitelnou skutečností. I Holanova báseň je politická, ovšem v tom nejčistším smyslu, kde **politické** je tolik, co život sám, a neoddělitelné ode všeho, od tajemství, skutečnosti a snu i zklamání a touhy. »Sen« je název básně, ale je to spíše jen záštita pro neuvěřitelnou skutečnost, již uvidíme, otevřeme-li oči tak široce a podíváme-li se tak hluboko jako básník. Peklo předsunuté již sem do toho-

to světa, vidění hříchu, to je, co nám ztělesňuje tato báseň. Hřích, a ovšem i trest, visící jako Damoklův meč nade vším: obrovský dějinný požár, v němž sám Bůh ztřese svým hněvem »hlad, lup a krveprolití«. Je to vidění odporně lascivní noci, plné »putyček« levného uspokojení, pokoutnosti, pýchy, hrozeb, tupení a »bacilů hrůzy«, kde se ztrnule potácí hypnotisovaný čas, vyplňovaný dutým lomozem oslav a oblbování, čas zvířeckých pudů a »kupeckých vah z trhu Lític«. Obludná, rozložitá a vlnící se noc, v níž básník rozehrává své šílené furioso světa nikoli fantastického, nýbrž skutečného, takového, jakým jest, jen strhneme-li jeho falešné pozlátko. Ale báseň nezůstává jen obludnou halucinací, neboť ke smyslům básníkovým, ochutnávajícím všechn žár, zápach i barvy pekla, zmítajícího se v orgii hrůzy, připojuje se vedle spirituálních záblesků tajemství, skrytého za touto stěnou, položenou lidskému duchu, i plné uvědomění si lidského údělu v tomto bludišti děsu: nadosobní pochopení bratrství, přes noc stvořeného. Již to není jen básník — mušle, toliko odrážející šum moře — básník, toliko dívající se: dostává náhle poselství snad se samých nebes, poselství, radu, věštbu, »jak chránit mythy semenité pod hlinou veršů v hloubce, skryté všemu, co nemá prvenství svobody, touhy, vyšších zvaní k velkému světa zživýchvstání při rythmu **milosrdenství**«. Což tomu, kdo umí čísti, ztělesní všechno, co jinak nebylo by dovoleno říci. Holanova abstraktní metafora dochází tu svého nejšťastnějšího výrazu.

Kamil Bednář

DÍLO

a exegetická redakční zadina,

shrnutá J. F. a V. O. do Archů říjnových l. P. 1939.

Opětně upozorňujeme, že díla uváděná na lístcích 7.5 cm × 12 cm, pozorně jsme četli a uznali na tolik Studia hodnými, že mohou býti s dobrým svědomím přátelům dobré četby, přátelům s námi jednomyslným doporučena. Tato jednomyslnost, o níž praví sv. Petr v první epištole (III, 8) a k níž nás nabádá na více místech sv. Pavel, je totiž také podmínkou obcování čtenářů. Je to vlastně mez hodnocení, neboť co není v jednomyslnosti, vyklizujeme nebo odkládáme na místo, jež zřídka navštěvujeme, kam se jen vlastně občas doskočí, třeba-li dokumentovat nějakou slovutnější nejapnost.

*

Sotva jsme toto poznamenali pro toto a příští čísla Archů, přichází nám knížka od Bohdana Chudoby »**O dějinách a pokroku**« (Edice Akord v Brně). Pana Chudobu znám z dřívějška. Několikrát nás navštívil, a pak, jak s námi dělají obyčejně všichni prašťáci a nedoslýchaví, řečnil okázale v Brně proti nám; předlohou a po-

hnutkou k tomu bylo mu cosi, co shlédli u nás v domácnosti. Tehdy mne to pobouřilo jako »vynášení« z domu. Proto jsem se do četby této knížky příliš nehnal. Ale po několika stránkách mne (J. F.) upoutala, a myslím, že i přátelé přečtou ji se zájmem. Je zde mnoho pravd i objevů, s nimiž jsme s autorem zajedno. Problém dějin a pokroku, příliš složitý, příliš obsažný, tu arci dořešen není. **Dílo** to není. Jsou to spíše Archy spojené v souborný Kurs pod jedním titulem. Aby to bylo dílo, bylo by třeba stavebnosti. Takovéto »náčrty« bylo by lépe vydávati ve formě úryvkovitých zápisků, jak to dělá Rozanov. Bylo by to jasnější, živější, přehlednější a pro paměť pohodlnější. Knížka je protkána dobrými citáty autorů »odborných« i básníků. »Odborničení« se Chudobovi nelíbí jako nám. Místy čekáte obyčejné klinkavé dokončování vět, ale býváte překvapeni neobyčejným boxerským obratem, jež arci odnášejí »věřící vědy«, proti nimž jest hlavně knížka tato namířena.

*

V tomto období jsme rovněž přečtli knihu »**Student Gerber maturoval**« (nakl. V. Petr v Praze, 1938). Ale rozpakovali jsme se, zda ji máme uvést mezi díla trvalejší. Je to napsáno ze syrova, v pohlavních věcech naturálně, čehož asi

vyžadovala skutečnost života mladíků a děvčat tak situovaných i ubytovaných, jak tu líčeno: to by mohlo mladé lidi, kteří si drží ještě povznešenost čistoty, snadno pohoršiti. Ale jsou zde spravedlivě vypsány zkušenosti s pedanty střední školy, kteří dohánějí studenty k zoufalství, a toto právě je podáno mistrně. Nejlépe nám knihu, zvláště pak profesora Kupfera, hlavního trapiče, vyjádřil verši básník, jemuž jsme ji předložili:

STÁDO A OVÁD

*Do země ďáblu zaslíbené
putuje kantor se svým lidem.
Jak pastýř s bohorovným klidem
poslušné stádo žáků žene.*

*A stádo kluše, hlavy věší,
za neomylným trpně belhá,
za tím, jenž o všem ví a nelhá,
za pravdou, která nepotěší.*

*A život je jak střevíc tlačí,
jejž příliš záhy obul každý
na cestu do škol sebevraždy
a teď už sotva dojít stačí.*

*I usedli a smutně snili:
zda rozšlápne se život malý?
A někteří se zadumali:
jak doma bosi skotačili!*

*A kantor hledí přísně vůkol,
kol bzučí hmyz a pějí ptáci:
co užitku v nich země ztrácí,
že neučí se žádný úkol!*

*Tu cosi silně zabzučelo,
na hlavy žáků ovád míří
a zmatek, křik a hrůzu šíří.
Učitel vraští božské čelo:*

*„Ticho — a již se chystá znovu
důstojně důtky udělovat,
když neposlušný, drzý ovád
se řítí na tvář kantorovu.*

*Ten tam je klid! Teď se tu vzteká,
jak posedlý se kroučí, krčí:
„Hovado — kantor zlostně vrčí,
jde na lidi — i na ČLOVĚKA!“*

*

Definice: Člověk jest jedinečný tvor, z něhož se stále sype neřád a kape špína, jedinečný tím, že to poznává, čímž se liší od zvířete.

»**Paměti nejvyššího kancléře království českého Viléma hraběte Slavaty**« je titul knihy, kterou jsme dosud neznali. Vydal ji r. 1866 Josef Jireček, vlastně, jak v titulu praví, »k vydání upravil«. Čte se pohodlně a jest užitečno ji čísti. Ač stará památka, mnoho nového se z ní dovídáme. Na str. 37. pěkná ilustrace o vědomostech a vzdělání panstva z doby Rudolfovy: »Slejchal jsem také o jednom obyvateli téhož království ze stavu panského, který tak politicky aneb raději hovadsky na světě živ byl, že nikdy do kostela nepřicházel, kromě někdy na veliký pátek aneb na velkou noc. A když jednou na veliký pátek v kostele byl a slyšel čísti a zpívati de passione Christi, dal zavolati svého ouředníka a k němu řekl, že jest ještě v mladosti své slejchal to čítati a zpívati, jak jsou židé s Kristem Pánem se vadili, a zle s ním zacházeli, zdaližto ještě k spokojení nepřišlo? a jaká příčina toho jest? Ouředník jeho, byv v zákoně Božím povědomější, nežli jeho pán, jemu to jak náleží povídal a vykládal; však zdaliž jest jeho pán tomu uvěřil, to se neví«. — Tohle arcí byl pán český.

V Polsku, jak nám vypravovala kdysi M. K., stalo se zase toto: V odlehlém dvorci v zimě, kdy cesty byly zaváty, přitížilo se staré hospodyně a přála si býti **zaopatřena**. Asi tohle slovo čeledín, jehož poslali se saněmi pro kněze do

vzdálenější osady, zaslechl a si zapamatoval. Po těžké cestě zasněženým krajem zazvonil na fáře. Farář se ustrojil a odešel do kostela pro Nejsvětější. Zatím služka přinesla velký kožich a hodila jej do saní, dále se o čeledína ze dvorce nestarajíc. Ten vida kožich naložený, práskl do koní na faráře si ani nepomysliv. Teprve až se mu doma dostalo řádného křesťanského pocvičení, musel znova do vánice, aby přivezl to **pravé zaopatření.**

Paměti Slavatovy vyznamenávají se hojností anekdotických vypravování a proto je pečlivě uchováváme a zařazujeme mezi dobrá díla, opravující tak nedbalost Čechů k starým památkám.

*

Hegrův překlad Joba ne a ne prodat. Nejdříve ho měl Kuncíř, pak Řád, a teď ho Akord prodává se slevou. A ani tak nejde.

A Velepíseň už má 3 vydání, ještě ke všemu 2 s Konůpkem. Je tak ustrojeno, aby to byla líbivá knížka pro zamilované, proto má odbyt. Všechna smyslnost je tu obnažena a povinné poznámky jsou odsunuty do zadu, kde si jich nikdo vlastně nevšimne. Bude třeba se více věnovati vlastnímu stanovisku Církve vůči této Písni, vyjádřenému hlavně svatým Bernardem v jeho cyklu šestaosmdesáti kázání, přednese-

ných posluchačstvu, jež v úvodní řeči nazývá »dušemi duchovními«, o nichž předem ví, že »dlouho studovaly věci nebeské umrtvující své smysly a rozjímajíce dnem nocí zákon Boží«; jen tak je uznává schopnými přijmouti tento »chléb podivuhodný« (na rozdíl od mléka dětí).

*

Braitových Výhledů nečteme. Toto nám dodává přítel Dobrého Díla:

M. P. v B. Mysleli jsme už na to, abychom ukázali zcela konkrétně na některé herese, šířené ze Staré Říše. Máte pravdu, dnes je to třeba říci. Proto řekneme, abychom nepochybili mlčením. Neboť jen tehdy budeme moci býti klidní, když na sebe budeme moci vztahovat slovo proroka: Dixi, salvavi animam meam.

Je prý to v čísle 7. roč. I. kdesi na obálce, kde dr. Braito koná pastoreci svých oveček. I tato Braitova pastorec jest pastva hubená, něco jako vřes a suchopýr u lesů. Samotáři a asketi si tam libují; ale hospodáři? K tomu prý ani koza nečichne.

Aspoň tedy na něco jsme ve Výhledech zvědaví a všimneme si toho.

*

A ještě Braitó. Udělal také předmluvu k Zjevením a Viděním svaté Brigitty Švédské (jež jsou opravdu hodna studia). V předmluvě té, kterou na štěstí lze z knihy bezvadně vyjmouti (což hned činíme a jsme za tuto možnost vydavatelstvu vděční), jsou všelijaké potvornosti, známé v literatuře soudobé pod jménem »brai-tovštiny«.

Prý »kanonisaci sv. Brigitty provedli Bonifác IX. a Jan XXIII., **kterí nebyli všemi uznáváni**«. Přece Bonifác IX. není papež nijak sporný a jest jako papež všeobecně uznáván. Jan XXIII. pak jest zřejmý vzdoropapež, o čemž se měl dr. Braitó prostě poučiti když ne odjinud, alespoň z encyklopedií. Ale nejpodivnější je to »všemi« (»kterí nebyli všemi uznáváni«) a to, **proč** vlastně tento větný cancourek, logicky s ničím nesouvislý, tu visí. Toto jest věc vlastně směšná. Ale vážně nám překáží, co praví o Gersonovi: Vidění sv. Brigitty byla prý podezřelá »**koženému nominalistovi Gersonovi**«. Stačí přečísti Gersonovo **Pojednání o tom, kterak jest potřebí přiváděti dítky ke Kristu** (česky r. 1901 v Praze u Francla), aby se vidělo, jak málo tento humanista jest »kožený«. A ten jeho nominalism mohl též snadno nechat na pokoji. Hus byl realista jako sv. Tomáš Akv. a přes to kacír, kdežto Gerson, jenž stál proti němu, zůstává přece jen *Doctor christianissimus* a Církev mu

ráda tento titul ponechává. Jeho snahou vlastně bylo, aby tehdejší realisty a nominalisty smířil. Muž, který dovedl denně kolem sebe shromažďovati, i ve vyhnanství, zástupy dětí, nesměl býti nijak kožený. Braito je stále více sám sebou a při tom není básník, takže, až mu literatura jednou vypadne z rukou, bude jeho dušičce hrozně pusto.

»Přes Krista jde k Otci«, praví dále. To rozhodně sv. Brigitta nečinila, tvrdíme my. Neumí-li opravdu dr. Braito česky, jest povinen dáti si své spisy někomu jazykově opravit, aby čtenář nemusel **přes** takové pařízky klopýtati.

»Podáváme«, praví na konci této předmluvy, »výběr z duchovního odkazu velké mystické světice, kterou si naši předkové oblíbili v naději, že její víra a láska zapálí mnoho srdcí i naší doby.« Takové myšlení jde chodidly šrákatě do sebe a šlape si na paty. Braitovština jest opravdu cosi původního, s čím arci nikdy nepřejeme si býti jednomyslni. Kéž by se už jednou chytil rozumu chytřejšího a nechal toho spisování a raději se jinak zabavoval!

*

Kvítko, jež utrhl F. X. Šalda kdesi v čertově zahrádce a pranic nedbaje, že to smrdí, zatkl si je do knoflíkové dírky a okázale si s tím i se

svým Zápisníkem vykračuje po vlastech:
»Pragmatismus jest dokonce blízek mystice, ovšemže jiné mystice, než je klasická mystika katolická; je to mystika právě měšťácky romantická, která se domnívá odkrývati zkušeností ve všedním životě stopy božské přítomnosti a božského působení. Katolický bohoslovec ji může a snad i musí odmítat. Ale ubohý je mně literární kritik, který by chtěl zkoušet básníka na jeho dogmatickou pravověrnost a čistotu a dávat mu z ní známky. Básník, pravý básník, nemůže míti svého Boha z dogmatu; nemůže ho přijímat jako výsledek theologické spekulace; musí ho sám dovést zírat . . .« atd., canc na canc. (Zápisník 1928-1929 str. 15.)

Jiná zajímavost: »Kdyby dal nějaký čaroděj dnes tisíci lidem na vybranou, že mohou buď spatřiti nějakou hvězdu ve zvětšení nebo osvětlení posud neznámém, nebo pozorovat tajně klíčovou dírkou koitus Tolstého, buďte jisti, že 999 ne-li celý 1.000 by se rozhodl pro to druhé.« Ano, to tvrdí F. X. Šalda v témže Zápis. str. 21.

*

Driesch (v **Die sittliche Tat**, 179) praví: Zajisté je pošetilé haněti všechno »staré« jen proto, že je to staré. Ale ještě mnohem pošetilejší jest, chváliti je proto. »Něco« starého je

dobré, žel, nemnoho. Zcela patrně d o p ř e d u
bud' proto pohled obrácen; a jest mnohem vý-
znamnější, abychom byli hodni svých potomků
než svých předků. Pro Evropu je »tradice« pří-
mo ranou.

Tento odstavec uvádí F. X. Šalda jako motto
k článku **Znova a znova: tradice a revoluce**,
který jinak jako pro nás zbytečný vyklizujeme.
Přihlédneme-li k myšlence Drieschově, jest zřej-
mě přeexponovaná. V takovémto případě ne-
stačí jenom okamžitý pohled, třeba myšlenku
zobraceti do všech facet, pozorovati ji hlavně
v odrazech světla nadpřirozeného, a teprve pak
doufati, že se ukáže v řádné stavbě. Je slovo
Boží, jež mne (J. F.) vždy dojímalo. Čte se na
Hromnice při mši v epištole: »... jako za dnů
věku a jako za let starodávních«. Znam ještě
jeden tak mocný a skoro podobný dojem. Byd-
lím v osamělé chalupě u cesty, kterou chodili
moji předkové na roráty i na jitřní do Staré Ří-
še až z Veselí, malé dědinky hluboko v lesích
na severozápad, v stranu, kde jako chlapec jsem
věděl, že je konec světa. Chalupu na takovém
místě navštěvují všechny větry, vyžadující všech-
nu pozornost k hostem, ne však se stejnou oká-
zalostí. Jest však z nich jeden, který se ohlašu-
je zřetelně jakoby v krovech a ve dveřích (ne-
boť tento vchází dveřmi zavřenými) a tu jest
mi, jakoby na mne pohlédli předkové »let sta-

rodávných«, obracejíce se na setkání na této cestě po svém potomku přívětivým úsměvem.

*Van beze jména z dávna
do tváří duje.*

(Bertil Mamberg)

Tyto dojmy ostatně má skvěle sehrány Zahradníček ve svých básních, takže při jejich četbě tato Drieschova věta se zdá hrozně chudou a ke všemu málo jemnou, ba neuctivou ke všemu dobrému, jež nám plyne z minulosti. Jisto jest, že staré i nové vyžaduje rozsáhlejšího studia, než může zahrnouti takový stručný Drieschův výrok, v němž se F. X. Šalda tak žádostivě shlédl. Sám Spasitel určuje rovnováhu těchto pojmů pro učitele vůbec, přirovnávaje ho k »**člověku hospodáři, kterýž vynáší ze skladu svého nové i staré věci**« (Nova et Vetera).

Vyklizujeme

nebo odkládáme do míst odlehlejších...

F. X. ŠALDA: Znova a znova: tradice a revoluce (Zápis. 1928-1929). Že se v článku staví proti Fraenklům, Arne Novákům, Hýskům, bylo by v pořádku. Když Louis Reynaud mluví o nezbytnosti pravé intelektuální revoluce, tomu rozumíme. Ale v poměru, jak Šalda pojednává o tradici a revoluci, má pojem tradice jako nějaké staré haraburdí zaprášený a plný pavučin, a pojem revoluce, hodně přeexponovaný, nenechává v řádu Studia na jeho místě, nýbrž zatahuje ho do míst, kde je jen rozmazanou hyperbolou a tím málo realitu vystihuje. Citát z Lansonova si vypisujeme pod heslo **tradice**.

F. X. ŠALDA: Krise kritiky. »A Bůh milosti, krásy, síly, života, který leží jako nejvzácnější kořist na konci cesty, není nalezen při světle rozumu, nýbrž při světle srdce. Srdce má své důvody, kterých nezná rozum.« Z toho možno usoudit, že F. X. Šalda, i když jako »blázen neřekl v srdci svém: Není Boha« (Ps 13, 1), přece Ho nenalézá »při světle rozumu«, jak tomu chce Katechismus Římský, tedy slabý rozum. — t. p. 8.

F. X. ŠALDA: Jaroslav Durych, essayista. — t. pp. 10—18. Z toho, co zde praví o Hellovi, možno souditi o Šaldově očním zákalu vzhledem k věcem ryze křesťanským. Jakoby se v tom vůbec klonil k lidovcům, kteří měli stejné ne-
chápaní křesťanských geniů.

Marie ŠTECHOVÁ: Duchovní hospodárnost. Radil jsem se s několika kněžími o tomto článku a ti jednomyslně uznávají jeho falešnost. »Ob-
rábět duši«, »činit ji vnitřně tvárlivou« a p., sa-
mé profesorské výrazy, přenesené do theologie
z jiných oborů.

**Marie ŠTECHOVÁ: K čemu jsou překážky du-
chovního života.** Dosavád s »duchovním živo-
tem« strašil dr. Braitó. Teď i M. Štechová po-
máhá mu »zpracovávat surovinu duše«. Podle
Katechismu Římského (B, II, 25) počínáme hned
po křtu svatém žiti duchovním životem, a dě-
lati z něho tak neuměle jakýsi odbor v době ná-
boženské netečnosti, plodí dvojnásobný zmatek.

Helena WADDELLOVÁ: Abelard a Heloisa.
Doslov udělal Bohdan Chudoba, »poněvadž ti-
skařovi zbyl prázdný papír«. Symposion, Pra-
ha, 1938.

Dr. Otomar SMRČINA: Sören Kierkegaard oči-

ma Th. Häckera a E. Przywary. Účast na tom mají dr. Habáň, prof. Soukup a j. Prý »pochope- ní díla Kierkegaardova je neobyčejně těžké prá- vě proto, že je úzce spjato **fysiologicky sice plo- chým**, ale duševně neobyčejně dynamickým ži- votem«. Neoženil se jako Březina, tedy fysio- logicky plochý život. Též se tu dovídáme, že »elasticita sféry theologické je ovšem nekoneč- ná« Koňské síly zaváděné do filosofie.

P. Em. SOUKUP O. P. Historický vývoj pojmu náboženství. Kromě jiných je tu též tento »vý- měr«: »Náboženství je pronikání a prosvítání věcně dané božské skutečnosti do myšlení a cí- tění člověka«. Tohoto výměru se chopí všichni nevěřící a odpoví: Do mne nic takového nepro- niká a neprosvítá, tedy...« Celý článek zkou- má pod týmž jménem pohanské pověry a blu- dy »po Kristu«. Tento filosof jistě by měl všech- no snadnější, ba jistě by takového mnohého pře- mítání mlh byl ušetřen, kdyby si řekl s námi, že jest jen jedno Náboženství, že to chápou dě- ti i my dospělí, i když o tom mluvíti neumíme. Ale je to ve Filosofické revue a tam se pracuje roztahaně jako na staveništi: cihle, vápno, ka- mení, dřevěné harampátí, staré kalfasy od mal- ty, lopaty, motyky. Než něco postaví, hydraulí- cké látky v pytlích se zkazí, nehašené vápno zvětrá, filosofická vlastní práce je roztržena

a prachem pedantismů zatemňována. Bolí z toho oči; na štěstí, i když hodně kněží i laiků to ze zdvořilosti — »dobrý tisk se musí podporovat!« — odebírání, nikdo to nečte, a kdo čte, jak mi mnoho přátel dosvědčilo, nerozumí, oč vlastně se jedná. Protože v článku Soukupově jest o vývoji »pojmu náboženství«, vzali jsme a znova pozorně pročítali Klárovo pojednání »Zdali Náboženství toliko jest prostředek k blaženosti, či sám oučel a povolání člověka«, jež přeložil básník Fr. Lad. Čelakovský hned r. 1828., a jež jsme nedávno vydali jako Dobré Dílo ve Staré Říši. Bylo třeba tohoto osvěžení, abychom střepali trapné dojmy z četby Soukupovské, jež se na šaty lepí jako syrová mlha. Tohoto Klára (jenž pamatoval na slepce), ač mínil jenom vypracovat traktát po způsobu středověkém, možno nazvat přímo vidoucím vedle dnešních racionalistických a pavědeckých theologů à la dr. Soukup. Při jeho četbě, i když hlouběji nerozbíráme, už z pouhých dojmů cítíte »rozkoš pravdy a jednoty«, na nichž pojem náboženství se zakládá: »... toto radování se v Bohu, toto odpočinutí v něm jsou v jednom známky blaženosti života věčného, jakož i poznání Boha a milování jej znamenajíce, náboženství ustanovují.« (Klár p. 55.)

Wladyslaw St. REYMONT

Z CHELMSKÉ ZEMĚ. Z polštiny přeložil dr. Jaroslav Rypáček. Dobrého Díla svazek 132. V září léta Páně 1939. Frontispice od Michaele Floriana. Vytiskla knihtiskárna Jana Muchy ve Velkém Meziříčí. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Formát 17 cm × 10 1/2 cm, str. 80. Bylo tištěno A 30 výtisků na domácím ručním papíře po 25 K, B 100 výtisků na velínu po 18 K, C 700 výtisků na ofsetu po 8 K.

Žofie KOSSAKOVÁ

**LEGENDA O SVATÉM MIKULÁŠI
Z PRSTNICE.** S laskavým svolením paní autorky přeložil a pro své přátele o Vánocích 1938 jako soukromý tisk vydal Jaroslav Janouch. Frontispic nakreslil a do linolea vyryl Otto Stritzko. Vytiskla knihtiskárna Vlast v Praze. Formát 15 cm × 15 cm, str. 20.

Antonín Jarolím DVOŘÁK z Boru

DIVOTVORNÉ VÍTĚZSTVÍ MEDOTEKOUČÍHO UČITELE A CLARAVALLENSKÉHO OPATA SV. BERNARDA NAD HRŮZOPLNOU SMRTÍ. Vydal a kritickým doprovodem opatřil dr. Josef Vašica. S doslovem A. Vyskočila. Vyšlo jako XI. svazek Pourovy edice. Vede a vydává Václav Pour v Praze XIII., Vinohradská 10. V úpravě Alberta Vyskočila vytiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí na jaře r. 1938 v 350 exemplářích. Formát 17 cm × 10·5 cm, str. 76.

Kardinál Evžen PACELLI, papež Pius XII.

BOJOVNÍK PRAVDY, SV. DOMINIK. Přeložil P. Ambrož Svatoš O. P. Imprimatur řádové i diecesní. Vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci l. P. 1939. Vydali Dominikáni bohovědného učiliště v Olomouci, Slovenská ul. 14. Formát 17 cm × 10·5 cm, str. 64, za 5 K.

Mary DEVENPORT O'NEILL

KAIN. Hra o jednom dějství. Se svolením autorčiným přeložil Otto F. Babler. Dvěma dřevoryty doprovodil Jiří Jaška. V červenci léta Páně 1939 vytiskl Karel Kryl v Kroměříži: 350 číslovaných výtisků. »Hlasy« na Svatém Kopečku u Olomouce, svazek 43. Formát 18·5 cm × 13·3 cm, str. 24, za 13·50 K.

Zofja KOSSAKOVÁ

Z LÁSKY. Historický román. Nákladem »Vyšehradu«, s. s. r. o. v Praze 1938. Autorisovaný překlad z polštiny pořídil P. Karel Otýpka; přehlédl jej Jaroslav Janouch. 16·5 cm × 11·5 cm, str. 256.

Laciné vydání. Jest žádoucno, aby takové dílo bylo záhy nově vydáno, ale v rouchu důstojnějším.

Vladimír HOLAN

SEN. Třicátýčtvrtý svazek sbírky České básně. Obálka, úprava Jos. Hochman. Vytiskla Akciová moravská knihtiskárna Polygrafie v Brně a vydal Fr. Borový v Praze v květnu 1939. Formát 20 cm $\times$ 12¹/₂ cm, str. 48, brož. 12 K, váz. 22 K. Titul a obálka dvojí barvou.

Oskar WERTHEIMER

KRISTINA ŠVÉDSKÁ (CHRISTINE VON SCHWEDEN). Přeložila dr. Marketa Slonková. S 25 vyobrazeními na 13 přílohách, v březnu 1939. V rámci sbírky románových biografií »LÁSKA A ŽIVOT PROSLULÝCH MUŽŮ A ŽEN« jako 40. svazek. Nákladem Jos. R. Vilímka v Praze. Formát 21 cm $\times$ 13·5 cm, str. 272, brož. 35 K, váz. 47 K.

J. E. kardinál MANNING

LÁSKA JEŽÍŠOVA KE KAJÍCNÍKŮM.

(Love of Jesus for Penitents.) Přeložil † Fr. Mlčoch, kdysi kaplan v Hutisku, dokončil Alois Koudelka. Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských, v Brně 1911. Formát 19 cm × 13·5 cm, str. 64.

KÖRMENDI Ferenc

VINNÍCI; román. Z maďar. originálu BÜNÖSÖK přeložil Arno Kraus. Vyšlo jako 99. svazek edice Atom. Úprava, obálka a vazba Jaroslava Švába. Vytiskla »Osvěta«, společnost s o. r. ve Vašském Meziříčí, pro nakladatele Václava Petra v Praze r. 1939. Formát 22 cm × 14 cm, str. 452, brož. 55 K, váz. 70 K, v poloperg. 30 K, v polokůži 95 K.

Marcel JOUHANDEAU

ASTAROTH ANEB NOČNÍ NÁVŠTĚVNÍK. Přeložil Bohuslav Reynek, upravil a 4 litografiemi vyzdobil Fr. Vik, vydal Jan V. Pojer, Brno, V táboře 7, na jaře r. 1930 jako 7. svazek edice Atlantis. Text vytiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně typy střední Janson antiqua, litografie A. Haase v Praze. Výtisky s číslem 1–50 byly tištěny na Van Gelderu, výtisky s číslem 50–150 na tuzem. japanu, výtisky s číslem 151–350 na antiku. Formát 20 cm × 13 cm, str. 72.

Vladimír VOKOLEK

TOLIKRÁT OBĚTOVANÁ... PĚT BÁSNÍ ZA SOUMRAKU. Lis Tří bratří. Tento druhý sešit byl dotištěn v srpnu léta Páně 1939 v Pardubicích, a to 75 číslovaných výtisků na ručním papíře holandském a 250 výtisků na ofsetovém papíře v knihtiskárně V. Vokolka a syna nákladem Vlastimila Vokolka. Osmi dřevoryty vyzdobil Vojmír Vokolek. Formáty dva: větší na holandu 28 cm × 19·5 cm (za 38 K), menší na ofsetu 23·5 cm × 15·5 cm (za 15 K). str. 24.

Paul CLAUDEL

ROZHOVORY O ŽIVOTĚ A SMRTI. (CONVERSATIONS DANS LE LOIR – ET – CHER.) Autorisované vydání. Přeložil Josef Heyduk. Upravil Oldřich Menhart. Vydal na jaře léta Páně 1939 Jan V. Pojer v Brně 16, Pekařova ul. č. 19, jako 43. svazek edice Atlantis. Z Jansonovy antikvy vytiskl Karel Kryl v Kroměříži 350 ručně číslovaných výtisků: 1–50 na van Gelderu, 51–350 na lehkém angl. papíře Alfa. Formát 17 cm × 10·5 cm, str. 274.

Alois LANG

JOHN HENRY NEWMAN. ÚVOD DO FILOSOFIE NÁBOŽENSKÉHO MYSLITELE-KONVERTITY A VÝBOR Z JEHO SPISŮ. Podává a překládá Alois Lang. Úprava, obálka a vazba podle návrhu Otty Stritzka. Vyšlo v červnu l. P. 1939 jako 3. svazek III. ročníku knih Katolického Literárního Klubu. Pro nakladatelství »Vyšehrad« vytiskla Československá akc. tiskárna, filiálka v Českých Budějovicích. Formát 19 cm × 12·3 cm, str. 312. Podobizna kard. Newmana od W. W. Oulessa.

Kard. John NEWMAN

MARIA V LITANIÍCH. Přeložil a památce své matky Veroniky věnoval Jan Dokulil. Titulní obrázek je od Albrechta Dürera z knihy Marienleben. Pro edici Akord v Brně vytiskl Jana Mucha ve Velkém Meziříčí. L. P. 1939. Formát 17¹/₂ cm × 11 cm, str. 92.

Vavřinec VODIČKA O. S. B.

CHESTERTON ČILI FILOSOFIE ZDRAVÉHO ROZUMU. Upravil Břetislav Štorm a vydalo nakladatelství knih »Řádu« na jaře roku 1939. Frontispice (podobiznu Chestertonovu) nakreslil Otto Stritzko. Vytiskla ji knihtiskárna Jana Muchy ve Velkém Meziříčí. Formát 19 cm × 11·5 cm, str. 136, za 20 K.

Vzadu na obálce poznámka: Vydalo nakladatelství »Vyšehrad« v Praze v knihách Řádu.

U P O Z O R N Ě N Í !

Do tohoto čísla vkládáme složenky těm, kteří mají ještě platit Archy 1939. Prosíme, abyste nám předplatné rychle poukázali, abychom se mohli v pokoji porovnat s tiskárnamí.

ADMINISTRACE
ARCHŮ, STARÁ ŘÍŠE

D o p o r u č u j e m e n á v š t ě v u N O V Ě H O

KNIHKUPECTVÍ

„U SVATÉHO JINDŘICHA“

BOHUSLAV RUPP

v samém centru Prahy v Jindřišské ulici 25.

Obdržíte zvláště z katolické literatury české i cizojazyčné vše, co potřebujete a hledáte.

Obracejte se s důvěrou na tento nový náš podnik, který má opravdovou snahu přesně a spolehlivě sloužiti svým zákazníkům. Seznamy a prospekty zdarma. — Zásilky poštou do všech míst. Generální zastoupení význačných nakladatelských domů jako MARIETTI, TORINO, HERDER, DESCLÉE DE BROUWER ATD.

Historické dílo, jaké nám dosud chybělo.

PROF. P. BLAŽEJ RÁČEK T. J.

CÍRKEVNÍ DĚJINY

v přehledu a obrazech.

Po devítileté neúnavné práci předkládá autor, o jehož odborných znalostech a spisovatelském umění vydává nejlepší svědectví skvělý úspěch dvojího vydání jeho „Československých dějin“, toto nové dílo, které bude nesporným obohacením naší historické literatury. Ráčkovy „Církevní dějiny“ podávají na téměř 600 stranách osudy Kristova království od založení církve až do živé přítomnosti. Není to panegyrik, toho církev ani nepotřebuje. Církevní dějiny se ospravedlňují a chválí samy, potřebují jen spravedlivého vypsání a toho se jim v podání Ráčkově dostává plnou měrou. Ráčkovy „Církevní dějiny“ vyjdou začátkem prosince 1939 jako II. svazek „Podlahovy knihovny naučných spisů“, ve formátě 18×25 cm na bezvadném papíře a budou doplněny obsáhlou obrazovou přílohou o 32 stranách. — Subskripční cena do 30. září 1939 brož. K 85^{.-}, váz. v plátně K 105^{.-}, váz. z polokůži K 120^{.-}.

Přihlášky přijímá každý knihkupec nebo přímo
nakladatelství „Vyšehrad“ v Praze.

Podlahova knihovna naučných spisů

věnovaná památce zvěčnělého biskupa dra Ant. Podlahy, byla právě zahájena stěžejním bohovědným spisem prof. Bedřicha Maliny:

DĚJINY ŘÍMSKÉHO BREVIÁŘE

DÍL I. a II.

S úvod. slovem J. E. ThDr. M. Píchy,
biskupa královéhradeckého.

(416 stran lexik. formátu. Brožovaná K 65.—,
v plátně K 85.—, v pergamenu K 110.—).

Nebude jediného, kněze, řeholníka, bohoslovce i vzdělaného laika, který by se bez toho díla obešel. – „Dějiny římského breviáře“ budou cenným a radostným darem každému duchovnímu. Pro novospěnce představují jistě dárek nejvhodnější.

Jako 2. svazek Podlahovy knihovny naučných spisů vyjdou k vánocům 1939 R á č k o v y: Církevní dějiny v přehledu a obrazech. Rozsah 500-600 str.

U všech knihkupců.

Nakladatelství „Vyšehrad“ v Praze.

VIKTOR DVOŘÁK

MORAVSKÉ BUDĚJOVICE

Husovo náměstí 37 – Telefon čís. 56

knihtiskárna • nakladatelství

školní knihy • obchod papírem

Dalším, již třetím svazkem naší sbírky
„NAŠE PŘÍRODA V OBRAZECH“, jsou u nás rostoucí
alpinky, barevně i tvarově nejkrásnější horské a vysokohorské
druhy našich rostlin. Pod prostým názvem

HORSKÉ ROSTLINY

shromáždil v něm autor, *Dr. František A. Novák*, profesor
Karlovy university, 115 druhů našich alpinek. Obdivuhodně
výstižná a dokonale věrná a názorná vyobrazení jsou provedena
opět dovednou rukou *K. Svobinského* podle živých, právě
kvetoucích rostlin, přímo v horách. K svazku je mimo před-
mluvu připojena stručná textová část se seznamem a popisem
vyobrazených rostlin a rejstřík latinských jmen.

*Krámská cena tohoto svazku v rozkošné celoplátěné razbě
a v ochranném pouzdru je K 42.—.*

Dílo, jakož i oba předchozí svazky sbírky, lze zakoupiti
v každém knihkupectví nebo přímo v nakladatelství

V E S M Í R V P R A Z E V I I., DOBROVSKÉHO UL. 29.

PO PRVÉ V ČESKÉ LITERATUŘE KATOLICKÉ

přichází dílo, splňující dávné přání všech, kteří mají zájem o svaté Písmo, neboť jsou jím pro každého odstraněny dosavadní jazykové a jiné, pro většinu nepřekonatelné obtíže :

Příruční Slovník Biblický

UČITEL NÁBOŽENSTVÍ

potřebuje spolehlivou, snadno dosažitelnou orientaci o biblických osobách, místech, pravdách věroučných a mravoučných. Co dosud pracně musil shledávat v nákladných cizojazyčných dílech nebo encyklopediích, toho se mu nyní dostává ve stejné hodnotě věcného obsahu ve vlastní řeči.

DUCHOVNÍ ŘEČNÍK

bude mít v Příručním Biblickém Slovníku neocenitelnou pomoc v posvěcení svých řečí slovy svatého Pisma. Dává se mu možnost, bez veliké ztráty času konati přímo biblické řeči, které jsou tak dychtivě vyhledávány.

KAŽDÝ KATOLÍK

i bez zvláštního vzdělání se octne často tváří v tvář otázce, která jest v evangeliu sv. Lukáše, 10, 26 : „Co je psáno v zákoně ? jak tam čteš ?“ Příruční slovník biblický odpoví mu na jeho vlastní problémy slovy Pisma.

PŘÍRUČNÍ SLOVNÍK BIBLICKÝ

redigoval P. Dr. Pavel Škrabal O. P., Prolyta Pisma sv. před Bibl. komisí, Prel. Dr. Tomáš Hudec, P. Lect. Prim. Em. Soukup O. P., Dr. A. Kleveta, Dr. Prokop Švach O. P.,

za spolupráce znalců svatého Pisma z Cyrilometodějské fakulty bohoslovecké v Olomouci a z Filosoficko-theologického učiliště řádu dominikánského v Olomouci, konané na základě nejnovějších spisů a monografií biblických.

„Příruční Slovník Biblický“ vyjde v nakladatelství Kropáč & Kucharský v Praze. Grafická úprava bude odpovídati plně hodnotě díla a praktické potřebě. Rozměr díla bude lexikonového formátu 18x26⁵ cm, tisk dobře čitelným písmem ve dvou sloupcích se živým, text strany označujícím záhlavím a, obsáhne na přibližně 800 stranách přes 1.000 hesel.

SUBSKRIPČNÍ CENY : Dílo brožované K 165.—, v celoplátěné vazbě K 182.—, v položené vazbě (kožině) K 195.—, v celokožené vazbě (kožině) K 207.—, v celokožené vazbě (vepřovici) K 220.—. Zálaha K 25.—, která se odpočítá z ceny subskripční.

Subskripční přihlášky přijímá každé knihkupectví, zejména

NAKLADATELSTVÍ KROPÁČ A KUCHARSKÝ,

V PRAZE II., SPÁLENÁ UL. 23.

KNIHOU SLÁVY, HRDOSTI A NADĚJE

je naše krásné album, ke kterému se budete vracet

POSTAVY ČESKÝCH DĚJIN

Je to přehlídka jednoho sta tváří z naší historie naplňující hrdostí a sebevědomím. Zašlá sláva minulosti září z nich a je morální vzpruhou i zárukou do budoucnosti. Dlouhá řada portretů imaginárních i reálných zachycuje v hlavních obrysech ty, kterým byla kladena na bedra plná odpovědnost z osudů národních. Je to řetěz velikých mrtvých ukutý duchem naší historie. Je to zapalující podívaná, je to studnice síly a vědomí našeho důležitého poslání v duchovním životě světa. Dílo zachycuje také kus vývoje umění portretního, jeho charakter je v první řadě umělecký. Dílo sestavil a úvod napsal Vl. Novotný. Přes sto hlubotiskových obrázků. V poloplátěné vazbě za K 60.—, polokožené K 80.—. Vydání na volných listech v praktické krabici za K 70.—.

ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA 62.

K dostání u všech knihkupců.

POESIE

osudových chvil českého národa,
v které zpívají prameny rodné země.

VIKTOR DYK: *Lehké a těžké kroky - Anebo.*
Brož. 28 K, váz. 40 K.

VIKTOR DYK: *Okno - Poslední rok.*
Brož. 20 K, váz. 32 K.

VLADIMÍR HOLAN: *Sen.* 2. vydání.
Brož. 12 K, váz. 22 K.

VLADIMÍR HOLAN: *Září 1938.* 2. vydání.
Brož. 10 K, váz. 20 K,

JOSEF HORA: *Domov.*
Brož. 15 K, váz. 25 K.

JAROSLAV KOLMAN CASSIUS: *Železná košile.* 2. vyd.
Brož. 15 K, váz. 25 K.

JAROSLAV SEIFERT: *Zhasněte světla.* 5. vydání.
Brož. 12 K, váz. 22 K.

KAREL TOMAN: *Měsíce - Hlas ticha.*
Brož. 30 K, váz. 45 K.

Dodá každý knihkupec.

FR. BOROVÝ.

Mánes

mluví k nám zvláště dnes posilující a horoucí řečí.

Zemí milované...

je výbor geniálního díla mistrova. Vyjde do podzimu a obsáhne asi třista stran a barevné přílohy. V celoplátěné vazbě K 150.-.

Po subskripci bude jeho cena zvýšena, přihlaste se včas!

... tiskneme Mánesa Neubertovým hlubotiskem.

Dodá každý knihkupec.

ORBIS - PRAHA.

K závidění krásný, k zoufalství nešťastný byl život jeho . . .

Jan Neruda.

J O S E F M Á N E S

ŽIVÝ PRAMEN NÁRODNÍ TRADICE jmenuje se dílo, které připravuje spolek výtvarných umělců Mánes spolu s nakladatelstvím Melantrich v rámci knižní řady

TVŮRCOVÉ ČESKÉ TRADICE NÁRODNÍ, která byla úspěšně zahájena Alšovým Špalíčkem.

Obsáhlou studii o Josefu Mánesovi napsal pro dílo prof. dr. Jaromír Pečírka. - Dílo obsáhne 400 černých a 24 barevných reprodukcí. - Úprava a formát Alšova Špalíčku. - Tiskneme ze štočků.

V PLÁTNĚ VÁZANÉ 150 K.

Dílo vyjde na podzim 1939. — Přihlaste se již nyní u svého knihkupce nebo přímo v
NAKLADATELSTVÍ MELANTRICH, PRAHA XVI., Jungmannova 3.

Knihy českých osudů

Sešitové vydání těchto knih Vám za nepatrný obnos K 2'80 týdně opatří vysoce hodnotné knihy o $\frac{1}{3}$ levněji, než budou prodávány po vyjití.

1. PAMĚTI BABIČKY KAVALÍROVÉ 4. vyd. vydal dr. J. J. Frič za spolupráce O. Ziegecké.

„Je to bohatýrka srdcem i duchem, láskou a prací, vzor, ku kterému by mělo směřovati vychovávání našich žen a dívek... Babička Kavalírová je vzor ženy průbojné, nelekající se života, vysoce aktivní, tvůrčí, statečná a při tom nadaná vlastnostmi čistě ženskými, které zpravidla chybějí silným mužům.“

Prof. Frant. Trávníček. 240 stran, faksimilie rukop., četné obrázkové přílohy, rodokmen, rodové zprávy. K 34'–, váz. 44'–, v polokůži 59'–.

2. JAN THEOBALD HELD: DOPISY BRATROVI A JINÝM uspořádal Jindřich Květ.

Ve 110 dopisech, které vybral autor, hudební spisovatel, dlouholetý osvětový pracovník z pozůstalosti Heldovy a Palackého ožívá tu postava velkého lékaře, hudebníka a vroucího vlastence, kterého zachytil Jirásek již ve svém F. L. Věku.

Kniha o 232 str. obsahuje řadu obrazů, vztahujících se k Heldovi i faksimile jeho rukopisu. K 32'–, váz. 42'–, v polokůži 57'–. – Dodá každý knihkupec.

TOPIČOVA EDICE, PRAHA XII., POLSKÁ 52.

Z cizích literatur typické ukázky svědomitě vybírá

L I T E R Á R N Í A U M Ě L E C K Ý K L U B

LUK

V ročníku 1938—1939 vyšly tyto svazky :

Herman de Man: VODA STOUPÁ. Z holandštiny přel. Lída Faltová.

Románové epos holandského sedláka, jenž v proměnách svého života věrně hledá odpověď na otázky svého srdce lačnického po lásce, moudrosti a pravdě Boží.

Fabio Tombari: ŽIVOT. Z italštiny přel. Josef Kostohryz.

Román, jenž je básnickou zповědí člověka, jehož vinou i slávou je láska ; jasný pohled do hlubin života, života hříšného, z něhož je krušně dobýván chvalozpěv na všechno, cokoliv sije moudrost Boží na naše klikaté cesty.

Edvarts Virza: U STRAUMĚNŮ. Z lotyšštiny přeložil Alois Červín.

Kronika dvorce, v níž ožívají lásky, bolesti, práce i obyčej celých pokolení. Kniha, jež jako málokterá jiná proniká k podstatě selského života, práce a ke kořenům tradice.

Karl Benno v. Mechow: RANÉ LÉTO. Z němčiny přeložil Jaroslav Janů.

„Kniha, která patří k nejbohatším a nejkrásnějším darům našeho písemnictví, psána básníkem, který vidí stvořitele, svět a jeho živé bytosti jako celek v ohdivuhodné uzavřenosti, kniha, která probouzí víru a lásku, dílo takové krásy a ticha, že jim prochází dech věčnosti.“
Wilhelmshavener Kurier.

Jean de La Varende. KENTAUR BOŽÍ. Z franštiny přel. Jaroslav Zaorálek.

Krajan a žák J. Barbeye d'Aurevilly křesť tu originálním slovem a mocným dramatickým příběhem rytířské síly své země, prvorozené dcery Církve a zhodnocuje epicky velkost duchovního hrdinství.

Móra Ferenc: PÍSEŇ O PŠENIČNÝCH POLÍCH.

Z maďarštiny přeložil Ladislav Jehlička.

Románový obraz maďarské poválečné vesnice, vzácná ukázka umění vypravěčského, jež staví před oči čtenáře postavy živé a plastické i s jejich úběžníkem osudu duchovního.

Každý z těchto svazků se prodává u knihkupců za 25 K brož., za 35 K váz. v plátně.

Členové LUKU mají všech těchto 6 svazků v původní celoplátěné vazbě za 150 K, k čemuž se jim dostane zdarma ještě knižní členské premie (K. Kovala Ohlasy českých písní s litografiemi Cyrila Boudy) a měsíčně literárního zpravodaje Cesta za knihou.

Literární a umělecký klub (LUK) Praha II.,
Havlíčkovu n. 10.

KNIHOVNU KNIHY ČESKÝCH OSUDŮ, vydává TOPIČOVA EDICE, Praha XII., Polská 52, ve které vydává v levném, všem přístupném sešitovém vydávání díla, která zobrazují životy a osudy vynikajících českých osobností.

Prvním svazkem této knižnice jsou PAMĚTI BABIČKY KAVALÍROVÉ, již ve čtvrtém vydání. I toto vydání této knihy hluboké životní moudrosti, kterou souhlasně označila kritika za dílo, podobné Babičce Boženy Němcové, je stejně pečlivé a vybaveno je dokonce větším počtem obrazových příloh, nežli vydání předcházející.

V téže edici vyšla kniha SMETANA VE VZPOMÍNKÁCH A DOPISECH od Františka Bartoše, autora knihy W. A. MOZART V DOPISECH. SMETANA VE VZPOMÍNKÁCH A DOPISECH je dílo, které ztělesňuje vývoj, život a nesmírnou tragiku osudu tohoto velikého člověka, jehož umění a poslání tohoto umění snad nebyl národ nikdy ochotnější chápat než dnes. Metodické zpracování Bartošovo vytváří živoucí obraz Smetanův a vrhá mnohé světlo z úryvků deníků, dopisů a poznámek. Dílo je v každém směru cenným obohacením naší literatury. 248 stran, K 32.—, v plátně vázané K 42.—, v polokůži K 57.—.

Na osudech svých předků poznáváme sebe a svůj národ. Proto DĚJINY ČECH A MORAVY NOVÉ DOBY, které začaly vycházeti v levných týdenních sešitech v nakladatelství L. Mazáč v Praze přijdou vhod všem dobrým a uvědomělým Čechům. Popisují řetěz událostí od roku 1526, to jest od doby, před kterou skončil Palacký své Dějiny. Iména vynikajících kronikářů J. Kořána, Ant. Rezka, Jos. Svátka a J. V. Práška slibují odběratelům poučnou a svrchovaně poutavou četbu. Dílo doprovodí 60 velkými historickými obrazy akademický malíř J. Goth, který již se zdarem ilustroval velké jubilejní vydání Palackého Dějin národa českého, na které DĚJINY ČECH A MORAVY navazují. Bližší u knihkupců.

50. archy v říjnu léta Páně 1939 obsahují:

K. Pfleger, <i>Království Kristovo</i>	6
F. E. Peters, <i>Dni plnosti</i>	8
Ludvík Hugin, <i>Poslední svíčka</i>	6
A. Cahuet, <i>Noční obchůzka</i>	12
<i>Původ Napoleonův</i>	1
V. Holan, <i>Sen</i>	1
Dílo a exegese	8
Orientační	8
Obrázek	1

Uspořádal a vydal VILÉM OPATRŇÝ, Praha-Břevnov.

ARCHY vychází šestkrát do roka. Předplatné na rok 1939 je 33 K, pro studenty 28 K. Jednotlivá čísla za 6 Kč. Tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně číslo 10013 - IIIa - 1937. Podací úřad Státní rada Říše.

